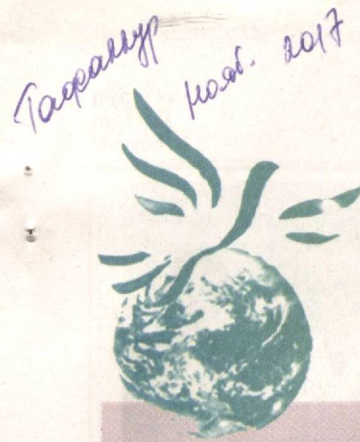

HURRIYAT

Mustaqil gazeta

2017-yil 29-noyabr, chorshanba

№ 48 (1059)

1996-yil dekabr-dan chiqqan boshlagan

Elektron manzil: info@uzhurriyat.uz

www.hurriyat.uz

ЯШАНГ, БОБО-БУВИЛАР!

Кинорежиссёрларимиз жанжалкаш қайноналардан ортиб, мана шундай фидокор бобо-бувижонларни ўз фильмларига замонамиз қахрамони тимсолида олиб, барчага намуна қилиб кўрсатишларини истардик.

➔ 3-бет

Шахмат тахтасидаги пиёдалар

Бир нарсани унутмаслик керак. Яқин Шарқ давлатлари шахмат доскасидаги пиёдалар холос. Уни бир катакдан иккинчи катакка силжитса бўлади. Йирик давлатлар туфайли минтақа халқлари ўз тақдирларини ўзлари ҳал этолмайдилар. Уларни бошқарадиган ўйинчилар ўзгариши мумкин холос.

➔ 5-бет

Биз билган ва билмаган Орол

Айни пайтда денгизнинг қуриган ҳавзасидан топилган қадимги мозорлар 1 минг йилликнинг ўрталарига тўғри келади. Қўринадик, ўша пайтда ҳам Орол анча қисқариб, сайёлашган, кейинчалик эса яна сувга тўлган. Мутахассисларнинг тасдиқлашича, Оролда сув сатҳининг ўзгариши маълум бир цикллarga боғлиқ ҳолда кечган. XVII аср бошларида ҳам навбатдаги сайёланиш даври бошланган. Айрим дарёлар унга қуйилмай қўйган.

➔ 6-бет

ЧОРШАНБАДАН ЧОРШАНБАГАЧА

✓ 28 ноябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти, буюк давлат ва сиёсат арбоби Ислам Абдуганиевич Каримов таваллудининг 80 йиллигини нишонлаш тўғрисида"ги қарори матбуотда эълон қилинди.

✓ 27 ноябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбаев билан телефон орқали мулоқот қилди.

✓ 27 ноябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Қирғизистон Республикаси собиқ раҳбари Алмазбек Атамбоев билан телефон орқали мулоқот қилди.

✓ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Корея Республикаси Президенти Мун Чжэ Иннинг тақлифига биноан 22-24 ноябрь кунлари давлат ташрифи билан ушбу мамлакатда бўлди. Ташриф чоғида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Корея Республикаси Президенти Мун Чжэ Ин Стратегик шериклик муносабатларини ҳар томонлама чуқурлаштириш тўғрисида Қўшма баёнотни имзоладилар.

✓ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 24 ноябрь куни Сеул шаҳрида БМТнинг собиқ Бош котиби Пан Ги Мунни қабул қилди.

➔ ЁШЛАРГА ОИД ДАВЛАТ СИЁСАТИ – АМАЛДА

Пойтахтимизда Ўзбекистон ёшлар иттифоқи, Ёш фермерлар кенгаши, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ҳамда қатор ташкилотлар ҳамкорлигида «Она ер ёшлар қўлида» шиори остида Ўзбекистон ёш фермерларининг I Республика форуми ўтказилди.

Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши раиси Б.Юсупов ва бошқалар мамлакатимизда уюшмаган ёшларни фермерлик ҳаракатига жалб этиш, ёш фермерлар фаолиятида дуч келинаётган муаммолар ва долзарб масалаларни ҳал этишда кўмаклашиш, хорижий илғор тажрибаларни фермерлар фаолиятига жорий қилишда амалий ёрдам кўрсатиш борасида кенг кўламли ишлар амалга ошириладиганини таъкидлади.

ОНА ЕР ЁШЛАР ҚЎЛИДА

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг жорий йил 5 июлдаги «Ёшларга оид давлат сиёсати самарадорлигини ошириш ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқи фаолиятини қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги фармони ёш фермерларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, ёшлар ўртасида фермерлик фаолиятини кенг тарғиб қилиш ва ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этаётди.

Айни пайтда мамлакатимизда 160 мингдан ортиқ

фермер хўжалиги фаолият кўрсатаётган бўлиб, шундан қарийб 5 минг 900 тасини, яъни 3,6 фоизини ёш фермерлар ташкил этади.

Ёш фермерларнинг ўзаро ҳамкорлигини кучайтириш, тажриба алмашишни йўлга қўйиш, эришган ютуқларини оммалаштириш, улар фаолиятида учраётган долзарб масалаларни муҳокама қилиш мақсадида ташкил

этилган тadbирда юртимизнинг барча туманларидан 700 дан ортиқ ёш фермер, тегишли ташкилот ва тижорат банклари вакиллари иштирок этди.

Форумда илғор фермер хўжаликлари ва корхоналар раҳбарларининг иш тажрибали ва эришган ютуқларини ёшларга ўргатиш мақсадида маҳорат дарслари ташкил этилди. Янги ишлаб

чиқалаётган «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги низом кенг муҳокама қилиниб, ёш фермерлар томонидан ҳам бу ҳужжатга қатор таклифлар берилди.

Тadbир доирасида 60 дан ортиқ ёш фермер томонидан етиштирилаётган ва қайта ишланаётган маҳсулотлар кўргазмаси, шунингдек, Тошкент давлат аграр университети ва Тошкент

иригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти олимларининг янги илмий ишланмалари ҳамда инновацион ғоялари намойиши бўлиб ўтди. Бу жараёнда ёш фермерлар ва олимларнинг ўзаро ҳамкорлигини йўлга қўйишга келишиб олинди.

➔ 2-бет

➔ БИР ЯНГИЛИК ТАФСИЛОТИ

Ўзбекистонда буйрак трансплантацияси

Ўзбекистон тиббиёт тарихида илк марта буйрак трансплантацияси муваффақиятли амалга оширилди. Дастлабки 20-25 кун ичида Республика ихтисослаштирилган хирургия маркази томонидан тўртта буйрак кўчириб ўтказиш операцияси бажарилди. Энг муҳими, энди сурункали буйрак етишмовчилиги касаллиги билан оғриган беморларга шу ернинг ўзида амалий ёрдам берилди.

Бугунча Республика ихтисослаштирилган хирургия маркази томонидан сурункали буйрак етишмовчилиги касаллиги билан мурожаат қилган икки мингдан ортиқ беморлар рўйхатга олинган бўлиб, маълумотларга қараганда, ҳозир улардан йигирма беш нафар жуфтлик жарроҳлик столига ётишга тайёр.

— Клиникамиз етти йил аввал бу операцияга тайёр эди. Сабаби, раҳбарият мен каби кўплаб шифокорларни Россия, Украина, Беларусь сингари мамлакатларда малака ошириб келишимизни таъминлади. Бугун биз бор билим ва салоҳия-

тимизни ишга солиб, бош хирургимиз Фазилдин Бахриддинов билан биргаликда буйрак трансплантациясидек хайрли ишни муваффақиятли амалга оширяпмиз, — дейди юрак қон-томир жарроҳи, нефролог Зоҳиджон Матқаримов. — Мен буйрак кўчириб ўтказиш операцияларида шахсан қатнашдим. Вазирам беморларни буйрак кўчириб ўтказишга ча бўлган жараёнга тайёрлашдан иборат эди. Яъни қон томирларни очиш, тозалаш... Биласизми, бу тўрт-беш киши удалайдиган иш эмас. Бу жарроҳлик ишида йигирмага яқин шифокорлар иштирок

этади. Биз бир жамоа бўлиб ҳаракат қиламиз. Яхши натижага эришгандан сўнг беморлар етти-ўн кун ичида уйига қайтишди... Уларнинг қувончини кўриб, биз ҳам зиммамиздаги масъулиятни муваффақиятли бажараётганимиздан севинамиз.

Бугун буйрак кўчириб ўтказишда донорлик учун фақатгина беморнинг яқин қариндошларига рухсат берилган. Донорлар ҳам клиника томонидан йигирма кундан бир ойгача бўлган муддатда синчковлик билан текширилади, замонавий компьютер ускуналарида организми ўрганилади. Жумладан, қон, пешоб анализлари, Республика кардиология, урология марказлари билан ҳамкорликдаги кўрик натижалари яхши чиқса, донор организмда кўшимча касалликлар кузатилмаса, донорликка рухсат берилди ва буйрак кўчириб ўтказиш жараёни бошланади. Негаки, донорнинг саломатлиги ҳам жуда муҳимдир.

Хурматли
муштарийлар,
2018 йил учун
"HURRIYAT"
газетасига обуна
давом этмоқда.

"HURRIYAT"GA
ОБУНА БЎЛИНГ!

Ўқинг, баҳра олинг ва
уни дўстларингизга
ҳам ҳаёда этинг.
Бундан ташқари,
"Hurriyat" да
чоп этилган
материаллар билан
www.hurriyat.uz
сайти орқали ҳам
танишингиз
мумкин.

"HURRIYAT"
ГАЗЕТАСИ СИЗНИНГ
ДОИМИЙ
ХАМРОҲИНГИЗ
БЎЛИШИГА
ИШОНАМИЗ!

➔ 2-бет

➔ ТОВАР-ХОМАШЁ БИРЖАСИДА

ЭЛЕКТРОН САВДО — бугун ва келажак тизими

Ахборот-коммуникация технологиялари ривожланган сари электрон-тижорат, электрон-банк, электрон-савдо, электрон тўлов каби атамалар амалиётга кенг татбиқ этилмоқда. Бунинг натижасида иқтисодиёт анъанавий кўринишдан рақамли иқтисодиёт шаклига ўтиб бораёпти. Сотувчи ва харидор ўртасидаги муносабатларда ангидан-янги қулайликлар юзага келмоқда.

Янгиликлар, жараёнлар юртимиз молия-банк тизимида ҳам жорий этилди. Банк хизматлари, биржа савдоларининг электрон тарзда олиб борилиши муваффақиятларга омил бўлаётди. Жумладан, жорий йилнинг ўтган ўн ойи мобайнида Ўзбекистон Республикаси товар-хомашё биржасида

11,4 триллион сўмлик битимлар тузилган бўлиб, бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 16 фоиз кўпдир. Бундан ташқари биржада рўйхатдан ўтган янги мижозларнинг сони 20 фоизга кўпайиб, 7,6 мингтани ташкил этди. Натижада биржа савдоларининг ҳажми 19 фоизга ўсди. Шунингдек, талбиркорлар биржа орқали 5,7

триллион сўмлик товар ресурсларини харид қилиб, уларнинг 2,3 триллион сўмлик маҳсулотини сотдилар.

— Бугунги кунда ярмарка савдоларининг ҳажми ҳам ўтган йилгига нисбатан 16 фоизга ўсганини кўришимиз мумкин, — дейди Ўзбекистон Республикаси товар-хомашё биржаси Бош маклери Ислам Ибрагимов. — Натижада интернет тармоғи орқали амалга оширилган харидларнинг катта қисми машинасозлик маҳсулотлари, қурилиш моллари, кимё саноати маҳсулотлари ва истеъмол товарларига тўғри келди.

➔ 2-бет

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг жорий йил 25-26 октябрь кунлари Туркия Республикасига давлат ташири чоғида эришилган келишувга кўра, туркиялик бир гуруҳ журналистларнинг юртимизга саёҳати уюштирилди.

ТУРКИЯЛИК ЖУРНАЛИСТЛАР — САМАРҚАНДДА

28 ноябрь куни тонгда "Ўзбекистон ҳаво йўллари" миллий авиакомпаниясининг яқинда йўлга қўйилган "Самарқанд — Истанбул — Самарқанд" йўналиши бўйича Туркиядан келган меҳмонлар Самарқанд халқаро аэропортида карнай-сурнай садолари остида кутиб олинди.

Самарқанд вилояти ҳокимининг туризм масалалари бўйича ўринбосари М.Восеев ва Самарқанд шаҳар ҳокими Ф.Раҳимов меҳмонларни кутлаб, мамлакатларимиз ўртасида барча соҳалар қатори туризм йўналишида ҳам ҳамкорлик муносабатлари ривожланиб бораётганини таъкидлади.

Туркиялик журналистлар Истанбулдан Самарқандга тўғридан-тўғри парвоз мамлакатларимиз фуқаролари учун кенг имкониятлар яратганини қайд этиб, улар ҳам бу қулайликдан баҳраманд бўлганликларидан миннатдорлигини билдирди.

Саёҳат дастурига кўра меҳмонлар дунёга машҳур Регистон майдонига бўлиб, аждодларимизнинг юксак ақл-заковатидан далолат берувчи Мирзо Улуғбек, Шердор ва Тиллакорий мадрасаларини дайрат билан томоша қилди. Бу ерда намойиш этилган миллий ҳунармандчилик махсулотлари уларда катта қизиқиш уйғотди.

Икки давлат раҳбарларининг ташаббуси билан ташкил этилган ушбу сафардан жуда ҳам хурсандмиз, — дейди Туркиянинг «Анадолу» ахборот агентлиги Истанбул бўлими бошлиғи Хусейн Олтинлар. — Бизни Самарқандда юксак ҳурмат-эҳтиром билан кутиб олишди, самимий муносабатлар кайфиятимизни янада кўтарди. Бу шаҳардаги тарихий обидалар ҳақиқатдан ҳам жуда ҳайратланарли ва мўъжизавий экан. Туркияда Ўзбекистон ҳақида билишди, лекин бу юртини кўриш, унинг гўзалликларидан баҳраманд бўлишнинг завқи бошқача экан. Мен ўз юртимга боргач, Ўзбекистон, унинг гўзал шаҳри Самарқанд ҳақида албатта мақолалар ёзаман.

Туркиялик ижодкорлар Амир Темури мақбараси, Шоҳи Зинда ва Имом Мотуридий мажмуаларини зиёрат қилиб, мамлакатимизда буюк алломалар, туркий шахслар номи билан боғлиқ масканларни обод этиш борасида олиб борилаётган ишлар ҳақида маълумотларга эга бўлди.

Ўзбекистонни ота юртимиз деб биламиз ва бу заминда бўлиш биз учун юксак шараф, — дейди "Йени бирлик" газетаси мухбири Муса Али Оғлу. — Бизни қардошлардек кутиб олишгани ва юксак меҳмондўстлик кўрсатилаётгани бир қувончимизга ўн қувонч қўшмоқда. Ўзбекистонга ушбу саёҳатимиз кейинги пайтда давлатларимиз ўртасида янги босқичда йўлга қўйилган дўстлик алоқаларини мустаҳкамлашга хизмат қилиши шубҳасиз.

Меҳмонлар 29 ноябрь куни "Афросиёб" тезюрар поездида Бухорога саёҳат қилади.

**Ҳ.ҲАСАНОВ,
ЎЗА мухбири**

КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ БИРГАЛИКДА КУРАШАМИЗ

2017 йил 28 ноябрь куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатида бўлиб ўтган Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитасининг мажлисида Коррупцияга қарши курашиш бўйича Тошкент шаҳар идораларо комиссияси раҳбарининг Тошкент шаҳрида 2017-2018 йилларга мўлжалланган коррупцияга қарши курашиш бўйича Давлат дастури юзасидан ахбороти эшитилди.

Қўмита мажлисида Сенат аъзолари, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ва Тошкент шаҳар прокуратурасининг масъул ходимлари, Коррупцияга қарши курашиш бўйича республика ва Тошкент шаҳар идораларо комиссияларининг аъзолари, республика комиссиясининг эксперт гуруҳи аъзолари ҳамда ОАВ вакиллари иштирок этди.

Таъкидлаб ўтилганидек, жорий йилнинг ўтган тўққиз ойи давомида Коррупцияга қарши курашиш бўйича Тошкент шаҳар идораларо комиссияси томонидан аҳолининг ҳуқуқий оғти ва маданиятини юксалтириш, жамиятда коррупцияга нисбатан муроасиз муносабатни шакллантириш, давлат ва жамият ҳаётининг барча соҳаларида коррупцияга қарши курашиш борасида кенг қўламли ишлар амалга оширилди. Жумладан, Тошкент шаҳар идораларо комиссиясининг 2017-2018 йилларга мўлжалланган коррупцияга қарши курашиш бўйича Давлат дастурига асосланган раёсат қилиниб, иж-

роси таъминланмоқда. Ушбу режага асосан, комиссия томонидан аҳолининг ҳуқуқий оғти ва ҳуқуқий маданиятини юксалтириш, жамиятда коррупцияга нисбатан муроасиз муносабатни шакллантириш юзасидан мингта яқин учрашув, семинар ва давра суҳбати ўтказилди. Бевосита Тошкент шаҳар прокуратураси томонидан аҳоли, давлат органлари ходимлари ҳамда тадбиркорлар ўртасида 250 та семинар, давра суҳбати ва бошқа тадбирлар ташкил этилди.

Шунингдек, Тошкент шаҳар ҳудудидаги маҳалла фуқаролар йиғинлари ходимларининг ҳуқуқий оғти ва ҳуқуқий маданиятини ошириш, коррупцияга қарши курашиш бўйича олиб борилаётган чора-тадбирлар билан яқиндан танишиб боришларини таъминлаш мақсадида маҳаллаларда ҳар ҳафта "Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси кунлари" ўтказилмоқда.

Бундан ташқари, адлия, статистика, молия, солиқ, божхона бошқармалари ва уларнинг туман бўлима-

лари ходимлари ўртасида ўтган давр мобайнида давлат хизматчиларининг одоб-ахлоқ қоидалари мазмун-моҳиятини тушунириш бўйича 100 дан ортиқ семинар ва давра суҳбати ўтказилди.

Комиссия фаолиятини телевидение, радио, босма ва электрон оммавий ахборот воситалари орқали ёритиш бўйича кенг қамровли чора-тадбирлар амалга ошириб келинмоқда. Жумладан, 2017 йил давомида "Халқ сўзи", "Правда Востока", "Тошкент окшоми" ва бошқа нашрларда "Коррупция — хавфли иллат", "Коррупцияга қарши курашиш — давр талаби", "Департамент фаш этади" каби рухларда мунтазам равишда материаллар чоп этилмоқда.

Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларни ўз вақтида аниқлаш, уларга чек қўйиш оқибатларини, уларга имкон берувчи сабаблар ва шарт-шароитларни бартараф этиш мақсадида 593 та ҳуқуқ-тартибот тадбири ўтказилди, оммавий ахборот воситаларида чиқишлар қилинди.

Тошкент шаҳар прокуратураси органлари томонидан ўтган давр мобайнида уюшган жиноятчилик ва коррупцияга қарши курашиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини бузилишининг ҳамда иқтисодий зарар етказилишининг олдини олиш, ҳокимият бошқарув органлари мансабдор шахсларининг коррупцияга асосланган жиноятларини фаш этиш, порахўрликка ва мансабни суистеъмол қилишга қарши курашиш борасида муайян ишлар амалга оширилди. Натижада Тошкент шаҳар про-

куратураси томонидан 2017 йилнинг ўтган тўққиз ойи давомида қўзғатилган ва судга оширилган жиноят ишлари сонини ўтган йилга нисбатан 26 фоизга, жавобгарликка тортилган мансабдор шахслар сонини эса 39 фоизга камайтиди.

Тергов қилинган жиноят ишлари яқини бўйича ҳар бир қонунбузарлик ҳолати юзасидан тегишли идораларга тақдимномалар киритилиб, аниқланган қонунбузарлик ҳолатларини бартараф қилиш чоралари кўрилди.

Қўмита мажлисида сенаторлар бир қатор мутасадди идора ва ташкилотлар томонидан Давлат дастурида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш борасида сусткашликка йўл қўйилаётганини таъкидладилар. Жумладан, коррупцияга қарши курашиш соҳасида белгиланган чора-тадбирларни амалга ошириш масалалари юзасидан фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат но-тижорат ташкилотлари, оммавий ахборот воситалари ва ташкилотлар билан самарали ўзаро ҳамкорликни таъминлашга тўлақонли аҳамият берилмаган. Шу билан бирга, давлат органлари ва ташкилотлари томонидан ижтимоий сўров ва тадқиқотлар камдан-кам ўтказиб келинмоқда.

Мажлис якунида тегишли тавсиялар ва тақлифлар билдирилиб, улар Қўмита томонидан қабул қилинган қарорда ўз аксини топди.

**Ўзбекистон
Республикаси
Олий Мажлиси
Сенатининг
ахборот хизмати**

Ўзбекистонда буйрак трансплантацияси

Бошланғич
1-бета

Бугунги кунгача ўтказилган тўртта операцияда юрак қон-томир хирургии, нефролог, профессор Фазлиддин Баҳриддинов бошчилиги қилган бўлса, қисқа вақт мобайнида беморларнинг икки нафарига уйига жавоб берилган. Таъкидлаш лозимки, уч-уч ярим соат давом этадиган буйрак қўчириб ўтказиш операцияси бемор ва донорнинг етти-ўн кун даволалиши учун тахминан беш миллион сўм атрофида пул сарфланади. Бу худди шу иш юзасидан чет элга бориб даволалишдан ўн баробар арзонга тушади ва беморнинг оила аъзолари учун ҳам қатор қулайликлар туғдиради. Беморларнинг операциядан кейин истеъмол қиладиган дори-дармонлари миқдори ҳаммиша шифокорлар назоратида. Шунингдек, беморнинг операция учун Соғлиқни сақлаш вазирлигининг ордери билан келиши ўзи ва оиласи учун янада кенгроқ имкониятдир.

Республика ихтисослаштирилган хирургия марказида йилгача саккиз мингта яқин юқори технологияли, мураккаб операциялар ўтказиб келинади. У ердаги шарт-шароитлар эса дунё стандартлари даражасида эканлиги кишини қувонтиради. Ибн Сино бобомизнинг "Шифокорлар лочинининг кўзи, арслоннинг юраги, аёлининг қўли бўлиши керак" деган гаплари бу даргоҳда ўзининг яққол исботини топган.

— Мен Тошкент вилояти Бекобод туманиданман. Узоқ вақтдан буён буйрак хасталигидан азоб чекардим. Худого шукр, бари ортда қолди. Тутинган опам менга донорлик қилди. Ҳозир опам ҳам, мен ҳам ўзимизни яхши ҳис қилияпмиз. Аввало, Юртбошимизга катта раҳмат. Шифокорларга кўп ташаккур, — дейди бемор Исфандиёр Маматвалиев.

— Ўғлим Амиржон Отабековни кўрсатмаган жойимиз қолмади. Чет элга ҳам бормоқчи эдик. Лекин ўз юртимизда буйрак қўчириб ўтказишга рухсат берилганини эшитиб, бу ерга келдик. Ўғлимга даласи Анвар Алимов донорлик қилди. У кишига жавоб беришди. Ҳозир анча яхшилар, — дейди Сирдарёлик Алолат Алиева.

Марказдан шифо топиб кетаётган юртдошларимизнинг кўзларидаги қувонч шифокорларни янада куч-гайрат билан ишлашга ундамоқда. Келажакда инсон аъзолари трансплантациясига оид қонун кучга кирса, марказ мутахассислари жигар, буйрак, ўпка ва юрак трансплантациясига ҳам тайёр.

Республика ихтисослаштирилган хирургия марказидаги қўли енгил шифокорларга мақсад сари олға боришларида куч ва матонат тилаб қоламиз.

**Сабоҳат СУЛТОНОВА,
"Hurriyat" мухбири**

ЭЛЕКТРОН САВДО — бугун ва келажак тизими

Бошланғич
1-бета

Шунингдек, валюта савдо платформаси ва биржанинг электрон дўкони орқали 51,3 миллион АҚШ доллари миқдорига маҳаллий махсулотлар экспорт қилинди. Хусусан, минерал ўғитлар экспорти ҳажми 12 маротаба, полипропилен тўрт маротаба, суялтирилган газ эса 12 фоиз ўсди.

Президентимизнинг жорий йил 14 ноябрдаги "Рақобат муҳитини такомиллаштириш, ёнгил-энергетик ресурслар ва бошқа юқори ликвидли махсулотлар билан таъминлаш соҳасида суистеъмол қилиш ва талон-торож қилиш шароитларига чек қўйиш, тўлов интизомини мустаҳкамлаш, дебиторлик ва кредиторлик қарзларини қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори бу борадаги ишларнинг янада жалаллашишига олиб келмоқда. Унга кўра эндиликда Товар-ҳомашё биржаси орқали 27 турдан ортиқ махсулотлар биржада сотилиши кўзда тутилган. Бу эса кейинги йилда биржа савдолари янада ўсishi кутилмоқда деганидир. Шунингдек, қарор ижросини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси товар-ҳомашё биржаси акциядорлик жамияти томонидан юқори ликвидли махсулотларни тасдиқланган рўйхатига мувофиқ фақат бозор тамойилларига асослан-

ган очик-ойдин биржа савдоларида сотишга босқичма-босқич ўтиш бўйича тайёргарлик ишлари олиб боришмоқда.

Бундан ташқари бугун ЎзРТХБ Вазирлар Маҳкамасининг жорий йил 31 августдаги "Автомототранспорт воситаларини давлат рўйхатидан ўтказиш ва уларга рўйхатдан ўтказиш давлат рақами белгиларини бериш тартибини такомиллаштириш тўғрисида"ги қарорига мувофиқ авторакамларни сотиш бўйича янги савдо платформасининг ишга туширилиши туфайли жисмоний шахслар илк бор биржадаги электрон савдоларда фаол қатнашмоқда. Бу жараёнда барча мижозлар рўйхатдан ўтишдан тўғиб, то битимни тузишгача бўлган барча операция ва транзакциялар ЎзРТХБнинг avtoqam.uz.uz вебсайти ва мобил иловасидаги шахсий кабинетига амалга оширилади.

— Янги савдо платформасининг ишга туширилиши кўпга автотранспорт эгаларида катта қизиқиш уйғотди, — дейди Ўзбекистон Республикаси товар-ҳомашё биржаси акциядорлик жамияти мутахассиси Жасур Юнусов. — Айниқса, бу аукцион савдоларнинг электрон тарзда ўтиши савдонинг шаффоф ва соф рақобат муҳитига ўтишига омил бўлади. Ҳали бу платформанинг жорий этилганига кўп бўлмаган бўлсада, ўтган даврда онлайн аукционлар орқали сотилган 684

авторакамнинг қиймати 14,4 миллиард сўмдан ошди. Айни пайтда ҳам автоулов эгалари бу савдода фаол, ҳар кунги ўртача Avtoqam электрон тизими орқали 10 та битим тузилмоқда. Харидорларнинг таркибий тузилмасида етакчи ўринни Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти эгалламоқда. Кейинги ўринларда Фарғона, Самарқанд, Хоразм, Андижон, Наманган ва Сирдарё вилоятлари харидорлари жойлашган.

Шуни қайд этиш керакки, бугун ЎзРТХБ АЖ ҳукумати-нингнн қўмағига таянган ҳолда, узлуксиз равишда биржанинг бош савдо платформасини такомиллаштириш билан бирга, иқтисодиётнинг турли соҳа ва тармоқларида шаффофлик ва рақобатга асосланган аукцион савдолар моделини жорий этишни давом эттирмоқда. Биржанинг логистика тизимини яратиш ва турли бизнес жараёнларини автоматлаштириш бўйича тақлифлар ишлаб чиқилди ва тез кунда амалиётга жорий этиш бўйича бир қатор ишлар олиб боришмоқда. Шунингдек, электрон тижоратини янада ривожлантириш мақсадида яқин келажакда аукцион савдоларда сотилаётган товарларнинг номенклатурасини кенгайтириш, ҳамда ярмарка савдоларида қафолатлаш механизmlарини жорий этилиши ҳам кутилмоқда.

**Бобур МУҲАММАДИЕВ
тайёрлади.**

ОНА ЕР ЁШЛАР ҚЎЛИДА

Бошланғич
1-бета

Анжуман доирасида Халқ банки ва "Ипотекабанк" акциядорлик тижорат банки билан ҳамкорликда насли чорвачилик ҳамда балиқчиликни ривожлантириш учун 900 миллион сўмлик имтиёзли кредитлар олиш ҳуқуқини берувчи сертификатлар топширилди.

Форум иштирокчилари секторларга бўлинган ҳолда Юқори Чирчиқ туманидаги "Marwin Brands" корхонаси, Зангиота туманидаги "Тўхтаиёз ота" фермер хўжалиғи, Тошкент давлат аграр университети ҳамда академик М.Мирзаев номидаги бодорчилик, узумчилик ва виночилик илмий-тадқиқот институти, Тошкент

трактор заводи фаолияти билан танишди.

Форумда Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёшлар сиёсати масалалари бўйича Давлат маслаҳатчиси — Ўзбекистон ёшлар иттифоқи марказий кенгаши раиси Қ.Қуронбоев, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — қишлоқ ва сув хўжалиғи вазири З.Мирзаев сўзга чиқди.

**Моҳиул ҚОСИМОВА,
ЎЗА мухбири**

Суратларда: **Ўзбекистон ёш фермерларининг I Республика форуми қатнашчиларидан бир гуруҳи.**

**Ёлқин ШАМСИДИНОВ
(ЎЗА) олган суратлар**

ШОШИЛИНЧ ТИББИЙ ЁРДАМ МУАССАСАЛАРИ РЕАНИМОБИЛЛАР БИЛАН ТАЪМИНЛАНДИ

ТИБИЙЁТ ВА ИСЛОҲОТ

Президентимизнинг 2017 йил 16 мартдаги "Шошилинч тиббий ёрдамни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони асосида Республика шошилинч тиббий ёрдам илмий маркази ҳудудий филиаллари моддий-техник базасини мустаҳкамлашга алоҳида эътибор қаратилиб, энг замонавий тиббий асбоб-ускуналар ва махсус техникалар билан таъминланмоқда.

Жиззах вилояти туман ва шаҳарларидаги шошилинч тиббий ёрдам муассасаларига "HYUNDAI" русумли 9 замонавий реанимобиль топширилгани ҳам фикримиз исботидир.

Тиббиёт соҳасида амалга оширилаётган модернизация қилиш ва технология қайта жиҳозлаш ишлари давомида шошилинч тиббий ёрдам муассасаларида беморларга тез, малакали хизмат кўрсатиш йўлга қўйилмоқда. Ушбу муассасалар маълумотларини узатишнинг ягона тармоғига бириктирилиб, вилоятнинг барча ҳудуди бўйича тез тиббий ёрдам қаҳирқиларини қабул қилиш ва қайта иш-

лашни таъминлайдиган мувофиқлаштирувчи диспетчерлик хизмати фаолият кўрсатмоқда. Вилоят шошилинч тиббий ёрдам муассасаларидаги барча санитар автотранспортларига GPS навигатори ўрнатилгани катта қулайлик яратиш билан бирга, хизмат кўрсатиш самардорлигини оширмоқда. Энди қаҳирқилда юрган тез ёрдам бригадаси йўналишини диспетчерлик пункти томонидан доимий назорат қилиш имконияти яратилди.

— Замонавий тиббий ускуналар билан жиҳозланган реанимобилларда махсус тиббий ёрдам кўрсатиш учун барча шароит мавжуд, — дейди Республика шошилинч тиббий ёрдам илмий маркази Жиззах вилояти филиали бош шифокори Ш.Ўсупов. — Яъни, тез тиббий ёрдам бригадаси оғир аҳволдаги беморга қон тўқатиш, сунъий нафас олдириш ва бошқа кичик амалиётларни йўлда, шифохонага етгунга қадар амалга ошириши мумкин.

**Т.БЕКНАЗАРОВ,
ЎЗА мухбири**

► ЁШ ИХТИРОЧИЛАР

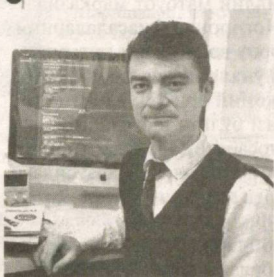
Бугун ривожланган мамлакатлар иложи борича кам қувват сарфлаб, кўп иш бажарадиган техника воситаларини ишлаб чиқаришга ҳаракат қилмоқда. Америка Қўшма Штатлари, Европадаги кўпгина мамлакатлар, Хитой, Япония, Хиндистонда одатдаги автомобиллар ўз ўрнини аста-секин электромобилларга бўшатиб бераётир.

Олимпияр олдида янгидан-янги вазифалар қўйилмоқда. Энергия тежовчи, экологик тоза техника воситаларини ихтиро қилиш рағбатлантирилмоқда.

Ҳўш, бу борада Ўзбекистондаги ҳолат қандай? Кузатишлар юртимизда ҳам замонавий технологияларга катта аҳамият берилаётганини кўрсатмоқда. Ёш олим ва ихтирочилар ўртасида ўтказиладиган танловларда ҳам айнан шу жиҳатга эътибор қаратилмоқда.

Биз кўйида фикрларини тақдим этаётган ёшлар бўлажак ихтирочилар эмас. Улар аллақачон янги ихтиро ва кашфиётларга қўл урган истеъдод эгаларидир. Биринчи дастурлаган инсон каби ҳаракатланувчи робот модели билан илм-фан оламида ўз ўрнини топишга чоғланган бўлса, яна бири турли афзалликларга эга "ақлли иссиқхона" номли ихтироси билан кўпчиликнинг тилига тушган.

Марҳамат, ихтирочи ёшларнинг ишлари ва мулоҳазалари билан танишинг.

Мироқул ЕРИҚУЛОВ,
Муҳаммад ал-Хоразмий
номидаги Тошкент ахборот
технологиялари университети
“Ахборот хавфсизлиги”
факультети 4-курс талабаси:

— Коллежда ўқиб юрган кезларим бир танловда ихтироқ этдим. Бироқ яратган дастури билан соврили ўрнини эгалдай олмадим. Шунда ўз устимда ҳали кўп ишлашни кераклигини тушундим ва барча учун бирдек фойдали бир дастур яратишни мақсад қилдим. Шу тариқа, 2012 йил апрель ойидан “Қоровул” антивирус лойиҳаси устида ишлаб бошладим. Бу лойиҳада устиди ҳали ҳам иш-лашда давом этаётган, шунинг учун бўлса керак, ўртоқларим исми билан эмас, “антивирус” деб қақчиришди (кулади).

Маълумки, компьютер вируслари асосан тармоқ ва маълумот ташувчи воситалар орқали биридан бирига юзлаб юзлаб, яъни шу йўл билан улар кўпаяди. Шунингдек, вируслар маълумот ташувчи воситалар бўлиши флешка ичидаги файлларни ҳам кўринмас ҳолатда келтирилади ва шу файллар номлари остида сохта файллар яратилади. Ана шундай муаммоларга чек қўйиш мақсадида “Қоровул” деб номланган антивирус дастурини яратдим. У дастурлаш тилида яратилган бўлиб, асосан ташқи хотира орқали юқуши мумкин бўлган компьютер вирусларидан

ҳимояланиш учун тузилган. Айни шу дастури “Best soft challenge — 2013” танловда “Компьютер иловалари бўйича энг яхши ишланма” номинациясида биринчи ўрнини эгаллади. Ёлимдан чиқмади — ўша танловда дастури 40 соғияда тушунтириб бериш талаб этилди. Бошида, ишнинг аҳамиятини ҳакамларга етказиб бера оламани, деб бироз ғўчидим, очиги. Бироқ ушладим. Айни шу дастури билан “Юрт келажиги” танловда ҳам биринчи ўрнини эгалладим. Мазкур танловлар мен учун катта имкониятлар эшигини очди. Чунки ўша йилнинг ўзида Бухоро вилояти ҳокимлиги томонидан ўтказилган йил сарҳисобида ҳам “Энг ёш дастури” номинацияси ғолибига айландим.

2015 йилда университетда “Робототехника” лабораторияси очилди ва инсон каби ҳаракатланадиган робот яратиш энг биринчи лойиҳа сифатида киритилди. Ундан кўзланган асосий мақсад инсон ҳаёти учун хавфли ҳудудларда (кимёвий ҳудудларда, зилзила ва тошқин пайтларида) махсус топшириқларни бажара оладиган роботларни яратиш эди. Бу лойиҳада менинг вазифам робот ҳаракатлари тузилишини дастур жиҳатдан мослаб, роботнинг барча ҳаракатлари имитациясини яратиш эди. Менимча, бундан ушладим. Чунки қисқа муддат ичида ана шундай “TUIT Robot” яратилди.

Бу йил ТАТУда қабул тизими биометрик маълумотлар асосида амалга оширилди. Тўғри, мазкур лойиҳамизни амалга ошириш учун кўп вақт сарфланди, бироқ муаммалар ишланган лойиҳа муваффақиятли синовдан ўтди.

Жорий йилнинг апрель-май ойларида университет ва “Нова-wei” компанияси ҳамкорлигида “Seeds for the future” лойиҳасида 10 нафар танлан-

КОМПЬЮТЕР “ҚОРОВУЛ”ИДАН АҚЛЛИ ИССИҚХОНАГАЧА

барчаси ўзимизнинг ёшлар томонидан ихтиро қилинган

ган талабалар қаторида мен ҳам Хитой Халқ Республикасида бўлиб, ўқув-тренинг курсларида қатнашдим. Сафар давомида у ердаги замонавий технологиялар билан ақдан танишиб, мутахассислар билан фикр алмашдик. Ўзбекистонимиз тортган бир жиҳати, у ердаги барча светофор ва йўл белгилари қўёш панелларига уланган. Жорий этилган онлайн тўлов тизими орқали ҳатто йўловчи транспортларига тўловни амалга оширса бўлади.

Ҳозирги кунда сунъий интеллект лойиҳаси асосида иш олиб бориётган. Шунингдек, юртимиз ва жаҳон бўйича энг кучли миллий антивирусни яратиш ниятим бор.

Улугбек ИСМАТОВ,
Муҳаммад ал-Хоразмий
номидаги Тошкент ахборот
технологиялари университети
“Ахборот хавфсизлиги”
факультети 4-курс талабаси:

— 2014 йилда университетта бюджет асосида ўқишга қабул қилиндим. Ахборот технологиялари соҳасига бўлган қизиқишим мени шу даргоҳ остонаси сари етаклади. Бу ерга келиб ўз устимда кўпроқ ишлашим, соҳа билимларини пухта эгаллашим кераклигини ангаддим. Иккинчи босқичда тахсил олиб юрган кезларим infotech.uz сайтини очдим. Чунки ўша пайтлари АКТ соҳасида энг сўнгги ва қизиқ маълумотлар оз эди. Кейинчалик мазкур сайт орқали дунё бўйлаб соҳада рўй бераётган сўнгги янгиликларни бера бошладик. Иқтидорли ёшлар билан бирга сайт фаолиятини кучайтириш учун қўлдан келганча ҳаракат қилдик. Ушанда ёшга таълида Чехиянинг Прага шаҳрида қилган амалиётим ҳам ўз самарасини берди.

Миллий интернет кенглигизидан нафақат АКТ оламидаги ахборотлар ҳам, балки ўзбек тилидаги маълумотлар ҳам

етарли эмас. ОАВларда ҳам ақсар ҳолларда интернетнинг салбий жиҳатлари ёритилар эди. Тўғри, интернетга чегара қўйиб бўлмайди, аммо унинг ижобий томонлари ҳам кўп. Интернетнинг фойдали жиҳатларини ошириш мақсадида бу кенгликни ўзбек тилидаги миллий маданиятимизга мос ахборот билан тўлдириш кераклигини ангаддим. Шу сабабдан атрофимга иқтидорли тенгдошларимни йиғиб, интернет телеканалга асос солидик. Том маънода, бу юртимиздаги илк интернет телеканали ҳисобланади. Университетимиз томонидан қўллаб-қувватланган ушбу лойиҳа тез фурсат ичида молиялаштирилди ҳам. Икки йил мобайнида интернет телевидение бўйича изланишлар олиб бордик ва натижада INTVга асос солидим. INTVда 40 дан ортиқ иқтидорли талаба фаолият юрताди. Кўрсатувлар университет томонидан ажратилган медиа лабораторияда тасвирга олинади. Телеканалимиз ижодкорлари ёшларнинг бўш вақтларини унумли ташкил этиш ва ижодий салоҳиятларини янада оширишни бош мақсад қилган. Аудиоториямиз 14-30 ёш оралиғидаги ёшлардир. Аввалги телеканални 200-300 томошабин кўриб борган бўлса, бугунга келиб, 500 мингта ақин ёшлар мунтазам кузатиб боришади. Айни кунда INTV кўрсатувлари соати 18 тани ташкил этади.

Интернет телеканалнинг афзаллиги шундаки, унда оддий рақамли телеканаллар сингари нимани тақдим этса, ўшани кўришга мажбур эмасиз. Бу йўналишдаги телеканалда танлаш ва кўриш хоҳиши ўзингизда бўлади. Кўриш вақтини ҳам томошабин танлайди.

Азиз ЭРГАШЕВ,
Ислом Каримов номидаги
Тошкент давлат техника
университети талабаси:

— Сирдарё вилоятидаги Ширин энергетика ва маиший касб-хунар коллежини битиргач, Техника университетига ҳужжат топширдим. Омадим кулиб, бугун шу даргоҳнинг Электроника ва автоматика факультети 3-курсда тахсил оляпман. Ёшлигимдан электроника ва робототехника соҳасига қизиқардим. Ихтироларим билан турли кўрик-танловларда қатнашиб, шаҳар ва вилоят босқичларида ғолиб бўлганман.

Талабаликнинг илк кунларида қўлдан қўйилган қўллаб-қувватлаш ва кўмаклари билан бугун юртимизда тобора ривожланаётган иссиқхоналар ривожига ўз ҳиссамни қўйишга ҳаракат қилдим. Иссиқхоналар ичидаги ҳаво ҳарорати ва намлигини, тўпроқ намлигини ҳамда қўёш ёруғлик даражасини бир метрда ўшаб, ҳосилдорлиқни оширишга мўлжалланган “ақлли иссиқхона” номли ихтиро қўлчилди қизиқиш уйғотди. Қурилмада ҳарорат ва намликни, ёруғлик даражасини ўлчовчи махсус датчиклар бор. Агар ҳаво ҳарорати тушиб кетса, иситиш печлари автоматик тарзда ишга тушади, агар ҳарорат шунда ҳам меъёрга келмаса, овозли хабар орқали огоҳлантирилади. Ҳарорат меъёрга бўлганда эса печлар автоматик ўчирилади. Агар ҳона ҳарорати меъёрдан ортиб кетса, “ақлли иссиқхона” ойналарини ўзи очди. Шунда ҳам ҳарорат ошишида давом этса, вентиляция ишга тушиб, ҳавонини совитиш жараёни бошланади. Айтиш керакки, ҳарорат жуда юқорилаб кетган маҳалда ҳам қурилма овозли хабар беради. Ҳаво намлиги тушганда эса иссиқхона ичидаги сув пуркалиб, намлик меъёрга келтирилади. Тўпроқ намлиги пасайганини аниқлаш қурилма автоматик сугориш ишларини амалга оширади. “Ақлли иссиқхона” томидаги пардалар эса қўёш ёруғлик даражаси ошганда қўл келади. Шундай қилиб, иссиқхона эгаси экланган экинни қараб бошқарув пулти орқали (ТВ пултига ўхшаш) барча қурилмаларнинг автоматик ишлаш чегарасини ўрнатилиши мумкин. Барча маълумотларни эса қурилма ва компьютер мониторинга кўриб туриш имкони мавжуд. Мазкур қурилмани катта ва кичик иссиқхоналарда қўллаш мумкин. Қурилманинг афзаллиги шун-

даки, у анча арзон, содда тузилишга эга, ўзбек тилида иш-лаш, пулт орқали бошқариш, овозли хабарлар билан огоҳлантириш, компьютер орқали жараёнларни кузатиш ва арзон таъмирлаш имкониятлари мавжуд.

Келажакда мазкур ихтирони янада мукамаллаштириб, иссиқхона барча маълумотларини мобил телефонлари орқали ҳам кўриш ва бошқариш, унинг қўёш батареялари орқали ишлашини таъминламоқчиман. Шунингдек, уни амалиётда кенг татбиқ этиш ниятим бор.

Санжарбек СУЛМОНОВ,
Тошкент ирригация ва қишлоқ
ҳўжалигини механизациялаш
муҳандислари институти
магистранти:

— Наманганликман. Ирригация соҳасига қизиқишим мени пойтахт сари етаклаган. Ўрта махсус таълимни ҳам университет қошидаги академик лицейда тамомлаганман. Бакалаврлик даврида физика, олий математика, ноанъанавий энергия манбалар, электр ускуналар монтажи ва соғлаш каби фанлардан фан олимпиадаларида фаол иштирок этиб, юқори натижаларга эришдим. Айни кунларда ҳам Ёшлар иттифоқи томонидан ташкил этилаётган турли тадбир ва танловларда иштирок этиб келмоқдам. Жорий йилнинг май ойида бўлиб ўтган “Х инновация” гойлар, технологиялар ва лойиҳалар” республика ярмаркасида ўз ишланмаларим билан иштирок этдим.

Бугунги кунда илмий раҳбар билан ҳамкорликда қатор лойиҳалар устида изланиш қилмоқдамиз. Жумладан, “БАА-1 — дала ишлари учун мобил электромеханик қурилма” инновациямиз ўсимликларга

қатор оралаб ишлов бериш (суперпенсия сеппи, зараркунандаларга қарши кимёвий эритмаларни сеппи, гўзаларни чилпиш, дефоляция, уруғлик пахталарни қўлда териш) тадбирларини амалга оширишга мўлжалланган. Мазкур қўёш энергияси орқали ҳаракатланувчи электромеханик қурилма қишлоқ ҳўжалигида агро-техник тадбирларнинг бир қисmini экологик тоза техника воситалари ёрдамида бажарилишини таъминлайди, ёнлиги таъминоти муаммолари ҳам қисман ҳал этилади ва ерни ортиқча зичлиниш муаммосини анча камайтиради. Қурилманинг тажриба намунаси тайёрланган, дастлабки дала синовларидан ҳам ўтказилди.

Маълумки, ҳозирги кунда тоғолди ҳудудларида кичик оқар сув манбаларидан электр энергиясини олишда бир механик қурилма — бир генератор усули қўлланмоқда. Биз яратган “тоғолди ҳудудлари учун тўғонсиз каскадли мобил микроГЭС” лойиҳаси эса тоғолди ҳудудларидаги кичик оқар сув манбаларидан электр энергиясини олиш самардорлигини ортиқчади. Олис тоғ ва тоғолди ҳудудларини электр билан таъминлашда янги имкониятлар яратди. Унинг афзалликлари шундаки, атроф-муҳит ландшафтига ва табиий муҳитга, сувнинг сифатига салбий таъсир қўрмайди. Шунингдек, истеъмолчи йил давомида арзон электр энергиясини етказиб беришга хизмат қилади. Лойиҳалаш, танлаш, қуриш ва эксплуатация қилишда йирик гидроэнергетика иншоотларига ҳоз муаммолар бу қурилмада йўқ. Республикадаги Фарғона водийси, Тошкент, Жиззах, Қашқадарё, Сурхондарё вилоятларининг тоғолди ҳудудлари ушбу лойиҳани жорий этиш учун қўлайдир.

Келажакда бу каби лойиҳалар сафини кўпайтириб, уларни амалда жорий этилишига эришмоқчиман. Шунингдек, аҳолиимизнинг асосий даромад манбаи бўлиши қишлоқ ҳўжалигидаги мавжуд муаммо ва камчиликларни бартараф этувчи гойлар, ихтиролари устида изланиб, юртдошларимиз оғирини енгил қилиш ниятидаман.

Гўзал МАЛИКОВА
ёзиб олди.

► ОИЛА ДАВРАСИДА

Бобом яхши таълим олишим учун уйимиздан узокроқда жойлашган мактабга қўлимдан етаклаб олиб борарди. Дарсларга қатнашимиз ва ўзлаштиришимга алоҳида эътибор қаратарди. Бобомнинг учта дипломини кўриб, мен ҳам улар каби ўқимишли бўлишга ҳаракат қилардим. Энди билсам, ўсиб-ўлғаяётган бола ҳаётида ва тарбиясида бобо ва бувижонларнинг ибрати муҳим ўрин тутар экан.

Дунёда бобо-бувиининг тарбиясини олиб катта бўлган, ҳатто буюклик даражасига эришган инсонлар кўп бўлган.

Мамлакатимизда фарзандларимиз ҳар томонлама етук ва соғлом бўлиб етишиши учун кенг имкониятлар мавжуд. Фақат болаларимизнинг қизиқишга қараб, уларни турли спорт тўғрақларига жалб қилишнинг ўзи етарли.

Бундай шарт-шароитлардан унумли фойдаланиб, фарзандларимизни қўллаб-қувватлаб келаётган ота-онахонларимизни кўриб, қувонасан киши.

Энди мақсадга ўтайлик, нафақага чиқиб, рўзгор ташвишларидан тинчиб, уйда бекор ўтирмай, невараларини ҳар хил тўғрақларга олиб боришнинг ўзгача тағшти бор албатта. Айниқса, бунинг натижасини, яъни невараларининг ютуқларини кўриш қанчалар завқли.

Яқинда ёш шахматчимиз Жавохир Синдоровга Халқаро шахмат устаси унвони берилгани барча юртдошларимизнинг кўнгилни гурури-ифтихорга тўлдирди. Тўрт ёшдан шахмат билан мунтазам шугулланиб келаётган ёш спортчининг эришган ютуқларига қанча ҳавас қилсак арзийди. Жавохирнинг фаолияти тарихи билан қизиққанмида, бобоси уни ўшанда биринчи марта шахмат тахтаси ва доналари билан

таништириб, уларни қандай суришни ўргатган.

“Қари биланги пари билмас” деган мақол бежиз айтилмаган. Жавохирнинг бобоси юридик фанлари доктори, профессор Комил ака Синдоров билан бу ҳақда суҳбатлашдик.

— Халқимиз азалдан болажон халқ. Фарзанд тарбияси, унинг келажак ҳақида доим қайғуради. Бугун ҳар бир ота-она, ҳар бир мураббий бола тарбияси ҳақида янада жиддийроқ ўйламоғи шарт! Технологиялар ривожини, ахборот асрида компьютер технологиялари жадал ривожланмоқда. Зеро, бу жараёнда суюкли фарзандларимиз “бизники” бўлай қолмоқда. Мен бир бува сифатида ана шу масала ҳусусида кўп бош қотираман. Набирам Жавохир икки ёшда компьютерга қизиқиб қолди. У турли хил мураккаб ўйинларни маҳорат билан ўйнаши бизни гурурлантирди. Ундаги қизиқш кундан-кунга ортар, маҳорати ошиб борар эди. Кейинчалик эса компьютер терсиз туролмайдиган, хархаша қиладиган, тажанг ва асабий бўлиб қолди. Ўшанда ҳисоб жадвалини тўлиқ ўқиб олган иқтидорли набиранинг келажак мени кўпроқ ўйлантира бошлади.

Бир куни спорт дўконига олиб бориб, шахмат доскаси олиб бердим. Сипоҳларни тизиб, қандай юришини ўргатдим. Бир-икки кунда ўйин-

ЯШАНГ, БОБО-БУВИЛАР!

ни ўрганиб олди. Қарасам, қизиқиш ҳам ёмон эмас. Кейин уни етаклаб, шахмат тўғрақига олиб бордим. Шундай қилиб, кечагина компьютерсиз туролмайдиган Жавохир тўрт ярим ёшда шахмат билан жиддий шугуллана бошлади. Энди унинг вақти чегараланган эди. Ундан атиги бир ёш кичик бўлган иккинчи неварам Исломбек ҳам акасига қараб, шахматга қизиқа бошлади. Менинг ишдан келишимни эшикда пойлаб ўтирарди. Набираларим билан доимий шугулланиш, мусобақаларда уларга ҳамроҳлик қилиш, юриш-туришининг назорати қанчалик мураккаб вазифа бўлмасин, менга завқ-шавқ бағишларди.

Комил аканинг сўзларини тинглаб ана бобомни эсладим. Улар нафақат мен, балки ука-сингилларим, жиянларим билан ҳам алоҳида шугулланардим. Бочадан қайтмишда ёлгулган шеърларим ҳануз ёдимда. Китоба бўлган меҳрини уйғотган бобомдан бир умр миннатдорман.

Назира опа Алиевани анча йил-

лардан буён биламан. Нафақага чиққанлардан бери ҳеч тиним билмайди. Хали у набирасини, хали бу набирасини турли тўғрақларга етаклайди. Кўни-қўшнларнинг “тиним билмайси, нафақада дам олмайси” деган саволига: “Ўзи умр бўйи ишлаб фарзандларим билан жиддий шугуллана олмайди. Бизнинг давримизда ҳозиргидек спорт тўғрақлари бўлмаган. Энди озуларим рўбинини невараларимда кўргим келади. Уларга ҳозир фойдам теғмаса, қачон теғадил?”, — дейди. Назира опанинг меҳнатлари бугун ўз натижасини кўрсатяпти. Амина Акрамова бадий гимнастика билан шугулланиб вилоят, республика миқёсида ўтказиляётган кўрик-танловларда юқори ўринларни забт этмоқда.

— Бир кун телевизорда бадий гимнастика бўйича қизларнинг чиқилишини неварам қизиқиб томоша қилаётганини кўриб қолдим, — дейди Назира опа. — Мен ҳам унинг қизиқилишини қўллаб-қувватлаш мақсадида спорт тўғрақларига олиб

борадиган бўлдим. Тўғри, қизларимиз келажакда она бўлади. Уларга рўзгор ишларини ўргатиб, оилага тарбиялаб боришимиз керак. Спорт билан шугулланганлар эса соғлом бўлиб ўлғайишади. Мен набирани ҳар томонлама баркамол бўлиб воғла етишини истайман. Мактабдаги ёки бошқа тадбирларда неварам Аминани спорт малакаси деб тақдирлашганида қалбим қанчалик ифтихорга тўлади.

Набирасининг бундай юксак марраларга эришганини кўрган ҳар бир отахону онахонларнинг қалби ифтихорга тўлади. Қарилик тағштини мана шундай тарзда ўтказаятган бобо-бувижонларимизнинг умрларига янада умр қўшилиши аниқ.

— Бобо-бувиларнинг набираларига берган тарбияси бола руҳиятига жуда ҳам яхши таъсир қиларкан, — дейди психология фанлари номзоди, доцент Одина Отажонова. — Улар ҳаёт ва рўзгор ташвишларидан тинчлиги сабаб невараларига хотиржамлик ва синчковлик билан эътибор беради.

Болалар билан шугулланиш жараёнида уларда ҳаётга янада интилиш ва инсон ёши ўтган сари пайдо бўладиган тушқунлик ҳолатларидан тез чиқиб олишади. Ўзларида эса ёшарини туйғусини ҳис қиладилар. Бу ўз-ўзидан уларнинг соғлиқларига ижобий таъсир қилади. Ҳозирда ён-атрофимизда аримчоқларда набирасини сайрга олиб чиққан бобо-бувиларни учратишимиз мумкин. Сайр давомида уларнинг ҳам қайфиятлари кўтарилиб, мия фаолияти яхшиланади.

Шу ўринда бир фикрни ўртага ташламоқчи эдим. Кейинги пайтда телевидение экранларида намоиш этилаётган айрим фильмлар ва сериалларда қайнона образини режиссёрларимиз келиннига кун бермайдиган, жаҳлдор қилиб кўрсатмоқда. Ахир бу киноларни биз оила даврасида фарзандларимиз билан биргаликда томоша қиламиз. Бир кун қизим: “Ойи-жон қайнона шунақа ёмон бўлади-ми, бувим сизни ҳам шунақа қийнаганларми?”, — деб сўраб қолди. Қаранг, болаларимиз онгидида қайноналар қандай характерда бўй кўрсатмоқда. Ваҳоланки, ўз маслаҳатлари билан бизга тўғри йўл кўрсатадиган, келинларининг ёмон одатларини яшириб, яхшисини кўрсатадиган, невараларини севиб, уларга доим эртаклар ўқиб берадиган бобо-бувижонларимиз бисёрдир.

Хулоса ўрнида, кинорежиссёрларимиз жанжалкаш қайноналардан ортиб, мана шундай фидокор бобо-бувижонларни ўз фильмларига замонамиз ҳақрамони тимсолида олиб, барчага намуна қилиб кўрсатишларини истардим.

Назира БОБОМУРОВА,
“Hurriyat” муҳбири

Мамлакатимиз Конституциясида ижтимоий ҳаётимизнинг барча соҳалари атрофлича қамраб олинган унинг ҳар боб ва ҳар бир моддаси билан танишганда аққол намоён бўлади.

Конституциямиз муқаддасида инсон ҳуқуқларига, давлат суверенитети принципларида содиқлик, давлатнинг ҳалқ олдидagi юксак масъулияти, Ўзбекистоннинг демократия ва ижтимоий адолат тамойилларида садоқати, ҳалқро ҳуқуқ нормаларининг устуниги, инсонларвар ҳуқуқий-демократик давлат барпо этишга интилиш тўғрисидаги қоидалар белгилаб қўйилган. Шунингдек, Бош қомусимизда фуқароларнинг жамият ва давлат ишларини бошқаришда бевосита ва ҳамда ўз вакиллари орқали иштирок этиш, давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайлаш ва сайланиш, овоз бериш ҳуқуқи, ўз хоҳиш-иродасини билдириш тенглиги ва эркинлиги қонун билан кафолатлангани ҳам мустақамланган.

Бевосита мамлакатимиз аҳолисини ҳар кун муҳим

янгиликлардан хабардор этиб, жамоатчилик фикрини шакллантириш бора-сида самарали ишлар олиб бораётган оммавий ахборот воситаларига ҳам Ўзбекистон Республикаси Конституциясидан алоҳида боб ажратилган. Конституциянинг XV боб, 67-моддасида “Оммавий ахборот воситалари эркиндир ва қонунга мувофиқ ишлайди. Улар ахборотнинг тўғрисида учун белгиланган тартибда жавобгардирлар. Цензурага йўл қўйилмайди”, деб белгилаб қўйилган. Англашганидек, ҳар бир оммавий ахборот воситаси Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва қонунлари асосида фаолият юритиши.

Мустақиллик йилларида бошқа соҳалар қатори мамлакатимиз оммавий ахборот воситалари ҳам катта ривожланиш йўлини босиб ўтди. Уларни ривожлантириш масаласи давлатимизнинг доимий диққат марказида бўлиб келмоқда. Ана шундай эътибор туфайли ўтган даврда мустақил Ўзбекистон журналистларининг эмин-эркин фаолият юритиши, ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш борасида кўп ишлар қилинди. Жумладан, матбуот ва оммавий ахборот воситаларини либераллаштириш, сўз эркинлигини таъминлашга қаратилган, демократик талаб ва стандартларга тўла жавоб берадиган 10 га яқин қонун ҳужжати қабул қилиниб, соҳанинг мустақам ҳуқуқий базаси яра-

тилди. Бугунги кунда оммавий ахборот воситалари Ўзбекистон Республикасининг “Оммавий ахборот воситалари тўғрисида”ги, “Журналистлик фаолиятини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги, “Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида”ги, “Ахборот олиш кафолатлари ва эркинлиги тўғрисида”ги ва яна бир неча қонунлар асосида иш олиб бормоқда. Оммавий ахборот воситалари ходимлари мазкур қонунлар асосида одамларнинг конституциявий ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, журналист суриштирувини амалга ошириш, ҳеч бир ҳадиксиз камчиликларни ошқор қилиб, жамоатчилик фикрини уйғотишдек муҳим ишлар олиб бормоқдалар. Ана шундай қизгин ижодий жараёнларда фаол иштирок этишда журналистлар қонун устуворлигини қалбдан ҳис этмоқдалар. Айниқса, 2014 йилнинг май ойида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида қабул қилинган “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг очиқлиги

2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегиясида энг муҳим устувор йўналишлар белгилаб берилган.

Айтиш керакки, кейинги йилларда мамлакатимиз оммавий ахборот воситаларида ошқоралик, жойлардаги камчиликларни рўй-рост очиб ташлаш, журналистиканинг ҳаққонийлик мезонларига амал қилиш ҳусусиятлари яққол сезилмоқда. Халқ билан мулоқот, одамларнинг орзу-интилишлари, дарду ташвишлари билан яшаш давлат сиёсати даражасига кўтарилган бугунги кунда журналистлар одамлар билан мулоқот қилиб, матбуот ва сўз эркинлигини амалга оширишга ҳаракат қилаётти. Аммо ҳали бу борада қилинадиган ишлар кўла-ми анча-мунчаллигини ҳам кундалик ҳаётимизнинг ўзи кўрсатиб турибди. Масалан, ҳаётимиздаги мавжуд муаммолар, жойларда ташкил этилган Президентнинг Халқ қабулхоналари ва Виртуал қабулхонада аҳоли томонидан кўтарилаётган ўткир ва

долзарб масалалар, уларнинг сабаб ва омилини очиб бериш, жамиятимизда танқид ва ўз-ўзини танқид руҳини кучайтириш оммавий ахборот воситалари фаолиятида ҳали тўғрисидаги ўз ифодасини топмаётганлиги ҳақида ҳақли эътирозлар билдирилмоқда. Шундай экан, ана шу муҳим жиҳатларни ҳисобга олган ҳолда иш олиб бориш, мавжуд камчиликларни бартараф этиш учун журналистларнинг қўлни-қўлга бериб, дадил, шижоат билан ишлашлари талаб этилади. Президентимиз Шавкат Мирзиёев Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига йўллаган таъриғида айтиб ўтганидек, “Э-юртимизнинг эзу орзу-истакларини рўйга чиқариш, бу йўлда юз бўлиб турган турли тўсиқларни, бюрократизм, лоқайдлик, тамашлик, коррупция каби салбий иллатларни дадиллик билан кўтариб чиқиб, уларга қарши мurosасиз жамоатчилик фикрини шакллантиришни ўз касби, ўз ҳаётининг маъно-маъмуни деб билладиган журналистларни мен ҳаққий журналист, деб ҳисоблайман”.

Ана шу ҳусусиятларни ўзида сингдирган ҳолда, Ўртбошимиз бошчилигида мамлакатимизда турли соҳаларда амалга оширилаётган кенг миқёсдаги ислохотлар, уларнинг мазмун-моҳияти, аҳамиятини юртдошларимиз онгига сингдиришдек муҳим ишда камарбаста бўлиш, жойлардаги муаммоларни кўтариб чиқиб, уларнинг бартараф этилишига ҳисса қўшишдек масъулиятли вазифани бажаришда оммавий ахборот воситалари ходимлари – хамиша бедор қалб, руҳан уйғоқ журналистларнинг куч ва маҳоратларини аямасликларини чин дилдан истаб қоламиз.

Юсуфжон ҲАМДАМОВ,
ЎЗМУ доценти

ТАДБИР

Ортимизда ногиронларни қўллаб-қувватлаш, уларга моддий ва маънавий кўмак бериш, ижтимоий муҳофаза қилишга катта эътибор қаратиб келинмоқда.

Ўзбекистон миллий матбуот марказида ўтказилган “Ногиронлик масалаларини оммавий ахборот воситалари материаллари, бошқа йўналишдаги ижод намуналарида ҳаққоний ёритиш ва жамиятда ногиронлиги бўлган шахсларга нисбатан соғлом муносабатни шакллантириш билан боғлиқ устувор вазифалар” мавзусидаги ўқув-амалий семинарда ҳам айни масалалар ҳусусида атрофлича фикр юритилди.

Республика ногиронлар ва кўзи ожизлар жамияти ташаббуси билан Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси ҳамда “Бир сафда” журнали ҳамкорлигида ташкил этилган семинарда адабиётшунос олимлар, ношир ва кинорежиссёрлар, тадқиқотчилар, ва ОАВ вакиллари иштирок этди.

Тадбирни Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси раиси ўринбосари, “Hurriyat” газетаси бош муҳаррири Ўктам Мирзаёров очиб, оммавий ахборот воситалари ва махсус матбуот нашрларида ногиронлик масалаларининг ёритилиши, тенг ҳуқуқлилик, бу борада ижодкорларнинг хабардорлик даражаси ҳусусида тўқталиб ўтди.

“Бир сафда” журнали бош муҳаррири Икром Ражабов журнал ташкил этилганига 60 йил тўгани муносабати билан барчани табриклади.

“Бир сафда” журнали кўзи ожиз юртдошларимиз ҳаёти, уларни бирлаштирган жамият фаолиятига оид кенг қамровли материалларни ёритиб келади.

Шундан сўнг Ўзбекистон кўзи ожизлар жамияти раиси Абдусалом Мирҳамидов, “Бир сафда” журнали масъул котиби Қудрат Очилов, филология фанлари доктори, профессор Санжар Содиқов, адабиётшунос Сайди Умиров ва бошқалар сўзга чиқиб, ногиронларга яратилган имкониятлар, истиқболдаги режалар, оммавий ахборот воситаларида ногиронларга эътиборни кучайтириш, имконияти чекланган кишилар ва уларнинг муаммоларига оид ахборотлардан жамоатчиликни кенг қўламада хабардор этиш каби масалалар юзасидан мулоҳазалар билдиришди.

Сабоҳат СУЛТОНОВА

Менда таклиф бор...

ФИКР

Уюшманинг шу йил 17 ноябрь куни бўлиб ўтган навбатдан ташқари конференциясида устоз журналистлар айтган таклифлари, мулоҳазалари ҳамкасбларимиз фаолиятини янги босқичга кўтаришга хизмат қилади, албатта.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев БМТнинг нуфузли минбаридан туриб дунё мамлакатлари раҳбарларига, сиёсатдонларига дунё ёшлари муаммоси, Ислондиннинг улутвор сифатлари ҳақида билдирган фикрлари нақадар долзарблиги хориж матбуоти саҳифаларининг асосий мавзуси бўлиб қолганлигига гувоҳимиз.

Шу ўринда бир таклифни ўртага ташламоқчиман. Журналистларимиз, ёзувчиларимиздан вакиллар ҳар йили Умра, Ҳаж сафарларига зияратчилар сафида боришса, кўрган-билганларини ёзишса, элу юртга, айниқса, ёшларга ибратли томонлари кўп бўларди. Агар шундай қилинса, журналист диний масалаларда ҳам тўлақонли мақола ёзишга салоҳиятли бўлади. Ҳозир улар бу мавзуда бирон-бир диний уламо билан осонгина сўхбат уюштириш орқали амалга оширмоқда.

Яна бир таклиф. Шукрки, соҳанинг иқтисодий имкониятлари анча жонланган. Шу боис, эндиликда журналистларни соғломлаштириш масаласида ҳам бош қотиришимиз керак. Хусусан, Тошкент шаҳридаги, қишлоқлардаги спорт мажмуаларида футбол, шахмат-шашка ва спортнинг бошқа турлари бўйича мусобақалар уюштирилса яхши бўларди. Спорт беллашувлари ҳамкасбларни бир-бирларига яқинлаштирилади. Бундай тадбирлар уларнинг ижодий салоҳиятларини оширишга ҳам хизмат қилади, албатта.

Муҳаммадхон АҲМЕДОВ,
Ўзбекистон журналистлари ижодий уюшмаси аъзоси

БУЮК ИПАК ЙўЛИНИ КўРМОҚЧИМИСIZ, Ўзбекистонга ташриф буюринг

ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ

Жаҳонда барча соҳалар каби журналистика ҳам жадал тараққий этмоқда. Ахборот маконида энг сўнгги ҳолис ва ҳаққоний маълумотлардан баҳраманд бўлишни истаган аудитория учун материал тайёрлаш жараёнларига янгиликлар киритилмоқда. Янги замонавий технологияларнинг амалиётга таътиб этилиши материаллар шакли ўзгаришига, бир неча жанрларнинг уйғунлашувига сабаб бўлмоқда. Муҳими, дастурлаш тизимидан бошлаб, материал мавзу йўналишигача бугунги кунда аудитория талаби, эътиёжи ҳамда қизиқишига кўра шакллантирилаяпти.

Инсонларнинг дарди, муаммолари акс этган журналистик материаллар атрофлича таҳлил қилиниб, кўтарилган муаммо ижтимоий аҳамият касб этмоқда. Оммада унга нисбатан муносабат шаклланимоқда. Демакки, жамоатчилик назорати кучаймоқда. Табиийки, бунда ОАВ ҳамда журналистлар олдиға қўйилаётган вазифалар ҳам кўпаймоқда.

ЮНЕСКО халқро ташкилот томонидан ўтказилаётган телекурсувларни тайёрлаш мавзусидаги семинар-тренинг маърузачиси Жон Белл билан навбатдаги суҳбатимиз айнан замонавий журналистиканинг тараққиёти ҳақида бўлди.

Англияда 60 дан зиёд телеканаллар фаолият юритилади. Бевосита BBC хусусида сўз юритадиган бўлсак, Уларнинг энг машҳурлари — BBC-1, BBC-2, BBC-4 телеканалларидир. BBC-1 телеканалда машҳур, оммавий телесериаллар эфирга узатилади, BBC-2 канал материаллари зиёлилар қатлами учун тайёрланади. BBC-4 янги ташкил этилган телеканал бўлиб, унда жиддий драмалар, Европа давлатларида бўлаётган сўнгги янгиликлар эфирга узатилади. Аҳамиятисини, мазкур каналларда реклама берилмайди. Аҳолидан олинган тўловлар ҳисобига молиялаштириладиган учун BBC компанияси ҳукумат билан боғлиқ эмас. Шу билан бирга бюджет 50 миллион долларни ташкил қиладиган “Blue planet” каби дастурлари ҳам мавжуд. Мазкур курсатув жаҳоннинг 150 мамлакатига сотилиб, нафақат ўзини-ўзи қоплаш, балки даромад қилиш имкониятини яратиши билан аҳамиятлидир.

— Шунинг билан ташкил қилиш керакки, — дейди Жон Белл, — суратта олиш жараёнида мутахассислар энг сўнгги русумдаги техника воситаларидан фойдаланишди. Мураккаб съёмка жараёнлари ниҳоятда сифатли бажарилади.

Бунда тасвирчиларининг маҳоратини эътироф этишимиз жоиз. Реклама ҳисобига молиялаштирилган ИТВ-1, -2, -4 каби телеканалларда ҳам сифатли материаллар эфирга узатилади. Жумладан, ИТВ-4 телеканалдаги бирорта материал ўзиники бўлмай, асосан ҳусусий кичик студиялар томонидан тайёрланади. Лондон телевидениеси телекурсатув тайёрлаш бўйича етакчилардан ҳисобланади.

— Албатта, бизда ҳам турли иқтисодий муаммолар бор, — дея тан олади жаноб Жон Белл. — Аммо сифатли дастурларимизни бошқаларга сотиш орқали бу масаланинг ечимини топишга ҳаракат қиламиз. Бунда, албатта, ижодкорлар ўз ишининг устали бўлиш давр талабига айланган. BBC “World” телеканалимиз бутун дунёда трансляция қилинади. Барча дастурлар веб-сайтга жойлаштирилади. Натига, жамда, томошабинлар ўзлари истаган вақтда ёқтирган курсатувларини томоша қилиш имкониятига эга бўлишди. Ҳар қандай дастурни томошабин ўзи истаган вақтда қўриш телевидениега бўлган муносабатни ҳам тубдан ўзгартириб, унинг муҳисс ҳошиига кўра мослашувини белгилайди. Курсатувни тайёрлаётган ижодкорлар томошабинларнинг ахборот олиш имконият-

ларини ҳисобга олиб материал тайёрлашлари мақсадга мувофиқдир. Масалан, ёшлар 10 дақиқадан ортиқ телевизор олдида диққатларини жамлай олинмайди, аёللар эса, ёқтирган телесериалларини соатлаб қўришлари мумкин. Ҳар бир мамлакат журналисти олдидаги мақсад бир — камхарж, ҳаммабоп, тез фурсатда тайёрланадиган ҳамда бошқа каналларга ҳам уни сотиш мумкин бўлган курсатув тайёрлашдир.

— Менинг журналист сифатидаги ихтисослашувим туризм бўлгани учун, Ўзбекистонга ҳар сафар иштиёқ билан келаман, — давом этади Жон Белл. — Бугунги кунда дунё бўйича юртининг қизиқиш катта. Яқинда Британия ОАВдан бирида “Буюк Ипак йўлини кўрмоқчимиз?” Унда Ўзбекистонга ташриф буюринг” деган хитобни эшитдим. Бу эса, Марказий Осиёда Ўзбек маданиятининг алоҳида ўрни борлигидан далолатдир. Демак, Ўзбекистон санъати, мусиқаси, адабиёти, ҳунармандчилиги, урф-одатлари ҳақида илмий-оммабоп дастурлар тайёрлашга эътиёж бор. Афсуски, бугунги кунгача Буюк Ипак йўли ҳақидаги мен билган мукамал ҳужжатли фильмлар Ўзбекистонлик ижодкорлар томонидан яратилмаган. Бу йўналишда юртининг журналистлари олдида кенг қўламли ишлар бор. Тасвирга олиш мумкин бўлган қизиқарли воқеаларни ҳар қаламда учратиш мумкин. Лондонда ўтказилган туризм фестивалда “Ўзбекистон борасида қандай таклифларингиз бор?” деб сўраганимда улар Самарқанд, Бухоро, Хива шаҳарларига саёҳат уюштириш мумкинлигини айтишди. Менимча,

маълумотлар янада ишончли, таъсирчан бўлади. Бунда муаллифлар соҳани ҳамда қаҳрамонини яхши билиши, у билан самийий сўхбатлаша олиши муҳимдир. Ўзбекистонлик журналистлар шу юртининг фарзанди сифатида бу ўлканинг ўзига хос маданиятини ёзиб олиш, уларни тарихга муҳрлаб, интернет орқали бутун дунёга тақдим этишлари мумкин.

Замон талабига биноан бутун дунёда ОАВ орасида рақобат кучаймоқда. Соғлом рақобат тайёрланаётган материал сифатига ижобий таъсир қилади. Британияда асосий рақобат аудитория кўлами, яъни томошабинлар эътибори учун бўлади. Бунда курсатувнинг қанча муҳлис кўргани ҳисобга олинади. BBC нуқтаи назарида эса, бунда рақамлар эмас, асосийси, дастурларнинг сифати муҳимдир. Бошқа реклама ҳисобига кун кўрувчи тижорий каналлар учун аудиториянинг ҳажми ниҳоятда катта. Масалан, яқинда BBC канал учун махсус тайёрланган курсатувни бошқа канал 4,5 миллион фунт-стерлингга сотиб олди. Чунки бу дастурнинг жула катта аудиторияси бор эди. Асосий эътибор — қанча томошабин кўришига эмас, балки махсуслотимиз сифатли бўлишига қаратилган. Муҳлис курсатувини ўзи танлайди. BBC мутахассисларининг малакасини ошириш устида доимий иш олиб боради. Бошқа каналларда эса, бунга аҳамият беришмайди. Рақобат бир хил аудиторияга мўлжалланган дастур қиладиган каналлар ўртасида бўлиши мумкин, аммо шахсий муносабатларда бу жараён акс этмайди. Биз ахборот махсусоти бозориди иш юритаемиз. Ким яхши ишласа, ўша дастурнинг томошабини кўпроқ, аудиторияси кенгроқ бўлади. BBC — миллий қадриятларимизнинг бир бўлагидир.

Сўхбат жараёнида бугунги кунда жаҳон ОАВ орасида ўз ўрнига эга бўлишда BBC ижодкорлари реклама берувчилар кетидан қувмай, ўз малакаларини оширишга қаратилган эътиборлари муҳим аҳамият касб этганини англадим. Бунда нафақат ўзига, балки ҳар бир мухлисга бўлган ҳурмат журналистларнинг ўз устида тинимсиз ишлаб, малакасини доимий ошириб боришига сабаб бўлгандир.

Юлдуз ОРТИҚОВА суҳбатлашди.

ШАХМАТ ТАХТАСИДАГИ ПИЁДАЛАР

»ШАРХ

Ҳозирги кунда жаҳондаги турли "қучли марказларнинг" геосиёсий қарама-қаршилиги "ахборот макони"га кўчган. Яъни ахборот кимнинг қўлида бўлса, ўша ҳақ бўлиб чиқмоқда.

Таҳлилчиларнинг фикрича, ташқи кучларнинг аралашуви натижасида барқарор ҳукумат ағдариб ташланган мамлакатлардаги вазият янада мураккаблашган. Бир сўз билан айтганда, мазкур мамлакатларда бошбошдоқлик юзага келган. Бу эса "Бўлиб ташлаб ҳукмронлик қил" деган ёвуз сиёсатнинг амалдаги исботидир.

Эндиликда яна шу нарса аниқ бўлдики, давлат тўнтарилари, инқилоблар ва ташқаридан бўлган қуроли ҳужумлар оқибатида Яқин Шарқ ва шимолий Африкадаги бир қатор заиф мамлакатлардаги вазият жуда ҳам кескинлашиб кетди ва жуда ҳам кучли бўлиши марказий ҳукумат бошқарувни қўлдан чиқарди. Бунга биз Ироқ, Ливия ва бошқа бир қатор мамлакатлардаги қўнғилиш воқеаларда кўриб турибмиз. Бугунги Сурия ҳам шу аҳволни бошдан кечирмоқда.

Сурияда фуқаролар уруши 2011 йил мартда ҳукуматга қарши кўтарилган оммавий намоёнларни бостиришдан бошланди.

Муҳолифат ташқи кучлар ўргатганидек, демократик сайловлар ўтказилиши ва президент Башар Асаднинг истеъфосини талаб қилиб чиқди. Ҳукумат мамлакатда куч ишлатиш орқали тартиб ўрнатишга ва исённинг кенг тарқалишига йўл қўймаслиқка ҳаракат қилди. Бироқ уларнинг четдан сиёсий ва ҳарбий хижратдан қўллаб-қувватланиши қўнғилиш, можаҳорнинг янада кескинлашиб кетишига сабаб бўлди. Мана етти йилдирки, Сурияда қуроли қарама-қаршилиқ давом этмоқда. БМТ маълумотларига кўра, шу давр мобайнида 300 мингдан ортиқ киши ҳалок бўлиб, 13 миллион киши ўз уйларини ташлаб кетган. Урушдан аввал Сурия аҳолиси 22 миллион кишидан иборат бўлгани эътиборга олинса, бу катта рақам экани ойдинлашади.

Можаҳорнинг бу қадар кескинлашуви Фарб мамлакатларини "энди ҳарбий ҳаракатларнинг тўхташи масаласида нима қилиш керак?" деган саволни ўзгарта беришга сабаб бўлди. Тизгинсизлик тус олган бу можаҳорни бар-тарф этиш йўлида илк қадамлар айрим мамлакатлар раҳбарларининг норасмий учрашувларида муҳокама қилинди. Биринчи қадам сифатида 2012 йил февралда "Сурия дўстлари гуруҳи"нинг тузилиши бўлди. Унинг ўзига Яқин Шарқ, Буюк Британия, Туркия, Қатар, Саудия Арабистони, Миср, БАА ва Йордания ташкил қилди. Гуруҳнинг ташкил этилишига БМТ Хавфсизлик Кенгашида Сурияга оид резолюцияга Россия томонидан вето қўйилгани сабаб бўлди. Чунки резолюция лойиҳасида мамлакатда тўқилган қонларга ҳукумат айбдор сифатида кўрсатилган эди. Фарб мамлакатлари ва араб давлатлари Башар Асаднинг ҳокимиятдан кетишини талаб қилган эди. Россия эса Асад қонунга биноан ҳокимиятда эканини, можаҳорга ташқи кучларнинг арала-

шиши хавфли тус олишидан огоҳлантирди. РФ бир неча бор "Суриянинг дўстлари гуруҳи" бир томонлама эканлигини айтиб, бу гуруҳга қўшилмади.

2012 йил ўрталарига келиб можаҳорни барқарорлаштириш БМТ даражасига чиқди. Ўша йилнинг 30 июнь кунини Женевада биринчи халқаро конференция ("Женева-1") бўлиб ўтди. Унинг ишида БМТ ХКнинг доимий аъзолари, ЕИ, Араб давлатлари Лигаси ва Туркия вакиллари иштирок этди. На ҳукумат аъзолари, на муҳолифат вакиллари анжуманда қатнашмади. Учрашувда Женева коммюникеси қабул қилинди. Унда ҳукумат ва муҳолифат вакиллари билан иборат ўтиш ҳукуматини шакллантириш, Сурия конституциясини қайта қўриб чиқиш, президентлик ва парламент сайловларини ўтказиш белгилаб қўйилган. Аммо ҳужжат матнида Сурия президенти худлик билан мансабидан кетиши борасида бирорта ҳам сўз йўқ эди. Айни шу иборанинг йўқлиги коммюникенинг турлихал тафсилотидаги сабаб бўлди. Фарб ва араб мамла-

катлари "Асаддан кейинги давр" бошланганини таъкидлаган бўлса, Россия эса Асаднинг президент мансабидан қолдиш-қолмаслигини сурияликларнинг ўзлари ҳал қилишини айтди. "Женева-1" қарорларини ҳар қим ўзинча тафсил қилгани боис, ўтиш ҳукумати ташкил этилмади, фуқаролар уруши эса давом этaverди. Ҳарбий ҳаракатларга энди "Ислом Давлати", "Жабҳат ан-Нусра" каби террор ташкилотларининг жангарилари ҳам қўшилди. Сурия можаҳорси минтақавий хавфсизликка таҳдид сола бошлади. Сурияда кимёвий қуроолар қўлланилгани аниқланган, айрим ҳарбий давлатлар "Асад армиясига қарши ҳарбий амалиёт бошлаш керак", деган талабни илгари сура бошлади. Бу эса вазиятнинг янада кескинлаштириди.

АҚШ ва Россиянинг биргаликда сазй-ҳаракатлари тўғрисида Сурияга қарши ҳарбий ҳаракатлар бошланмади. Россия қайта қўриб чиқди. Сурияда кимёвий қуроолар қўлланилгани аниқланган, айрим ҳарбий давлатлар "Асад армиясига қарши ҳарбий амалиёт бошлаш керак", деган талабни илгари сура бошлади. Бу эса вазиятнинг янада кескинлаштириди.

АҚШ ва Россиянинг биргаликда сазй-ҳаракатлари тўғрисида Сурияга қарши ҳарбий ҳаракатлар бошланмади. Россия қайта қўриб чиқди. Сурияда кимёвий қуроолар қўлланилгани аниқланган, айрим ҳарбий давлатлар "Асад армиясига қарши ҳарбий амалиёт бошлаш керак", деган талабни илгари сура бошлади. Бу эса вазиятнинг янада кескинлаштириди.

руҳлари Сурия ҳудудларининг 60 фоизини ўз назоратига олди. Шу сабабли ҳам 2015 йилнинг январь ва апрель ойларида Россия ташаббуси билан Москвада Сурия ҳукумати ва муҳолифатининг тўғридан-тўғри музокаралари бўлиб ўтди. Аммо бу музокара ҳам самара бермади. Уруш кескин тарзда давом этди ва террорчилар ўзлари назоратдаги ҳудудларни кенгайтирди. Улар ҳокимиятни эгаллаб олишлари ҳам бир баҳа қолди.

2015 йилнинг сентябрида президент Башар Асаднинг илтимосига кўра Россия Сурия ҳудудларида ИДга қарши ҳарбий амалиётини бошлади. Бунинг натижасида можаҳордаги кучлар нисбатан Сурия армияси фойдасига ўзгарди. Россиянинг Суриядаги амалиётлари навбатдаги тинчлик музокараларига туртки бўлди ва Венада 2015 йилнинг октябрида навбатдаги учрашув бўлиб ўтди. Анжуманда янги йўл харитаси ишлаб чиқилди. Бироқ, бу ҳужжат ҳам Башар Асаднинг сиёсий тақдири ҳақида бирор янги гап билдирмади. Венадан кейинги Женевада 2016 йили музокаралар ҳам ўз натижасини бермади.

2016 йил охирида Россия, Туркия ва Эрон музокараларининг янги даврасини бошлаб беришди. Бу уч давлатнинг биргаликдаги сиёсий ва ҳарбий ҳаракатлари билан 2016 йилнинг 30 декабрида Сурияда ўт очишни тўхтатишга келишиб олинди. Москва ташаббуси билан Қозғонистон пойтахти Остонада 2017 йилнинг январидида Сурия ҳукумати ва муҳолифати вакиллари иштирокида қатор учрашувлар бўлиб ўтди. Бу учрашувларда биринчи марта исломий гуруҳлар қатнашди. Остона учрашувларининг натижаси Россия, Туркия ва Эрон иштирокида ишчи гуруҳи ташкил этилгани бўлди. Россия, Туркия ва Эрон Женевадаги учрашув билан бир қаторда Сурия халқлари Конгрессини ташкиллаштиришга ҳаракат қилмоқда. Россия ва Эрон Суриянинг амалдаги президентини қўллаб-қувватлайди. Туркия эса муҳолифатнинг айрим гуруҳлари томонида эканини айтди.

Россия, Туркия ва Эрон Суриядаги вазиятни барқарорлаштиришга қаратилган Қелишувни имзолашди. Ҳужжат Суриядаги можаҳорларни тинч йўл билан барқарорлаштириш доирасида Россия, Туркия ва Эроннинг истиқболдаги ҳамкорлигини белгилаб беради. Сочда 22 ноябрь кунини бўлиб ўтган уч томонлама саммитдан сўнг матбуот анжумани ўтказган Россия президенти Владимир Путин уч мамлакат

етақчилари ўзларининг хавфсизлик, муҳофаа ва дипломатларига Сурия Халқлари Конгрессини ташкиллаштириш борасида ишлашни тоширганликларини айтди.

Эрон президенти Ҳасан Роухани баёнот бериб, Конгресс Сурия янги конституциясини ишлаб чиқишга ёрдам беришини таъкидлади. Айнан мана шу ҳужжат асосида мамлакатда сайловлар бўлиб ўтиши кутилмоқда. Туркия президенти Режеп Эрдоган Суриядаги муҳтожларга узлуксиз равишда инсонпарварлик ёрдамларини etkazиш йўлга қўйилишини таъкидлади.

Сурия муҳолифати вакиллари ўтган ҳафтада Ар-Риёда бўлиб ўтган учрашувни якунида қабул қилинган баёнотда Сурия президенти Башар Асад мамлакатда ўтиш даври бошлангунга қадар истеъфого кетиши кераклиги таъкидланган. Қабул қилинган ҳужжатга кўра, айни шу талаб бажаришга таъкидланган, барқарорлик ва хавфсизлик асосида сиёсий жараён бошланиши мумкин.

Сурия муҳолифатининг вакиллари Саудия Арабистонинг расмийларининг тақдирини билан Ар-Риёда тўпланди. Томонлар БМТ шафелигида Женевада бўлиб ўтган музокараларда Асад масаласида ягона фикр шакллантириш устида ишламоқда. Суриянинг амалдаги ҳукумати ва муҳолифат ўртасидаги навбатдаги учрашув 28 ноябрь кунини бўлиб ўтди. Уни БМТнинг Сурия бўйича махсус вакили Стаффан де Мистура ташкиллаштирди. Сурия муҳолифатининг қўллаб-қувватлари, бўлажак президент масаласи сайловларда ҳал этилиши кераклигини таъкидлашмоқда. Кўпчилик эса Асадни ҳарбий жиноятчи сифатида қўришларини айтишиб, бундан кейин президент лавозимига сайланмаслиги лозимлигини таъкидлашди.

Қўшма Штатлар Суриядаги Америка ҳарбий хизматчиларининг кичикроқ контингентини сақлаб қолдиш имкониятларини ўрганмоқда. Айни дамда Америка ҳарбий хизматчилари Сурия Демократик кучлари, турли қурб ва араб гуруҳлари коалицияси томонидан назорат қилинадиган мамлакат шимолида фаолият юритмоқда. Бу ҳақда Дональд Трамп маъмуриятидаги манбага таяниб The Washington Post газетаси хабар берди.

Бир нарсани унутмаслик керак. Яқин Шарқ давлатлари шахмат доскасидаги пиёдалар ҳоло. Уни бир каттадан иккинчи каттака сўлжитса бўлади. Ириқ давлатлар тўғрисида минтақа халқлари ўз тақдирларини ўзлари ҳал этмайдилар. Уларни бошқарадиган ўйинчилар ўзгариши мумкин ҳоло.

Америка контингентининг мақсади — ўзининг иттифоқчиларига ИД гуруҳлари қолган ҳудудларни тозалашда ёрдам бериш ва маҳаллий бошқарув идораларига минтақадаги вазиятнинг барқарорлаштириш кафолатлашдан иборат. Бундан аввал АҚШ муҳофаа вазири Жеймс Мэттис баёнот бериб, Башар Асад ҳукумати ва Сурия муҳолифати ўртасида можаҳорларни сиёсий барқарорлаштириш тўғрисида Қелишувга эришилмагунга қадар Америка ҳарбийлари Сурияни тарқ этмаслигини маълум қилган эди. Газета экспертларнинг АҚШ ўз олдида Эроннинг Сурияда ошиб бораётган таъсирига қарши туришини ҳам мақсад қилгани борасидаги сўзларидан иқтибос келтирилган. Бугунги кунда Сурияда Американинг расман 503 ҳарбий хизматчиси бор. Улар Сурия Демократик кучлари бўлиналари-га ёрдам беради ва улар билан машқлар ўтказди. Маълумки, мамлакатда Американинг бир неча юз кишидан иборат махсус бўлиналари, артиллерияси ва ҳарбий авиадиспечерлари мавжуд.

Кўпчиликнинг назарида Сурия араб минтақасидаги мувозиратни тиклаш рами бўлиб, Яқин Шарқдаги Америка таъсири камайишининг ёрқин ифодаси бўлди.

"Совуқ уруш" якунланганидан бери Россия Яқин Шарқда АҚШ қатори ўз таъсирини тиклаб олди. Москва қўлаётган мақсадларнинг сир-синоати кўпчиликини ўйлантириб қўйган. Россия Суриядаги вазиятни ўз тизгинига олди. 2015 йилнинг 30 сентябрида Москва Суриянинг амалдаги ҳокимиятини қўллаб-қувватлашни ва террорчиликка қарши курашга киришини эълон қилди. Бу билан Башар Асадга ҳокимиятда қолдиш умидини совға қилди. Шу йўл орқали руслар минтақага қайтди. Маълумки, Шурулар Иттифоқи кулаши билан Россиянинг роли ўзгарган эди. АҚШ эса аксинча, дунёнинг турли бурчакларида босқичма-босқич нуфузини ошириб бораётган. Сурия можаҳорсида Россия нималарга қодирлигини намоён қилди. Ҳарбий ҳаво, денгиз, артиллерия ва қуруқликдаги кучлар Башар Асад режимига тўла қўлловни таъминлади. Россия турли экстремистик ва мўътадил қуроли муҳолифат кучларини яқсон қилди. Операция шу қадар изчиллик ва мунтазамлик касб этдики, Москва тинч аҳолини ўлдириш ва таъқидланган қурооларни қўллашга айбонлашча боришди. Сурия режими муҳолифат қарши-сида нафақат оёққа туриб олди, балки унинг мустаҳкамланиши ва жипслашуви рўй берди. Москванинг қўллаб-қувватлаши Башар Асадни инқирозни ечиш йўлида яна бош фигурага айлантириш учун старли бўлди. Қўмак ва қўллов минтақадаги бошқа араб мамлакатлари ҳукмдорларида Кремль билан иттифоқ тузишга кучли хоҳиш уйғотди.

Шарофиддин Тўлаганов

»ЖУҒРОФИЙ САЁҲАТ

Сайёрамиз сир-синоатлари, жумбоқлари билан ҳануз инсониятни ҳайратга солишда давом этмоқда. Дунёда шундай аjoyиб ва фаройиб ороллар борки, улар мазкур фикримизни исботлайди. Қуйида ана шундай оролларнинг баъзилари ҳақида хикоя қиламиз.

Фаройиб масканлар

● Мехико шаҳри яқинида жойлашган оролнинг нега "Қўғирчоқлар ороли" деб номланиши катта кичик — барчани бирдек қизиқтирса, не ажаб. Оролдаги ҳар бир дарахтда қўғирчқили ва ёқимсиз қўғирчоқлар осиглиги сабабли уни шундай номлашган. Айтишларича, қўғирчоқларнинг бари Жулиан Беррер исмли йигит томонидан йиғилган.

Афсонага кўра, оролда яшовчи ёш қизнинг сувга фарқ бўлганидан сўнг ўша ҳудудда қизча доимо ўзи билан олиб юрган қўғирчоғи пайдо бўлади. Руҳлар билан ўйинчоқларнинг бир-бирига боғлиқлигига ишонган Беррер уни оролдаги бир дарахтга осиб қўяди. Кун ўтиб, яна бир қўғирчоқ топилади. Бора-бора қўғирчоқлар сафи кўпаяди, йигит ҳатто уларни йиғишга улгуролмай қолади. 50 йил умрини қўғирчоқларни йиғишга сарф этган Беррер охири ақдан озади. Қўғирчоқлардан эса оролни сув босиб, у ерда яшовчи одамлар иссиқ йўқолади. Бироз вақт ўтқач, орол яна ўз ҳолига қайтади. Бироқ дарахтга осилган қўғирчоқлардан бўлак бирор жонот изи топилмади. Бугун ҳам маҳаллий аҳоли ўша афсонага ва оролда ёвуз руҳлар борлигига ишонади. Бугун у ерга борувчи ҳар бир сайёҳ оролда йўқолиб қолишдан қўрқади, чунки мутахассисларнинг айтишича, ҳануз оролни тўсатдан сув босиб хавфи бор.

● Япониядаги Таширо ороли "мушук ороллари" номи билан танилган. Чиндан оролда мушуклар жуда кўп. Маълумотларга қараганда, 1850 йилда оролни каламуш ва сиқонлардан "ҳимоя" қилиш учун мушуклар келтирилди. Бироқ аҳолининг кўп қисми у ерни тарқ этади ва мушуклар "якка ҳукмрон"га айланади. Айни кунда бу кичик оролда 100 нафарга яқин киши истиқомат қилади.

● Британиядаги 207 километр квадрат майдонга эга Тристан-да-Кунья ороли Пасха ва Питкерн ороллари каби сайёрамизнинг дунёдан ажралиб қолган аҳоли пунктлари саналади. Олимлар таҳминига кўра, мазкур орол миллион йилча илгари вулқон отилиши натижасида пайдо бўлган.

Орол Атлантика океанининг жанубида жойлашган архипелаг таркибига кириadi. У ерда сутэмизувчилар умуман йўқ. Оролнинг фақатгина шимолий ва шимолий-ғарбий қисми доимий яшашга яроқлидир. Айни пайтда оролда 262 нафар киши истиқомат қилмоқда.

● Питкерн ороли Тинч океанининг жанубий қисмида жойлашган бўлиб, у умумий майдони 47 километр квадратга тенг бўлган бешта оролдан иборат. Унга дастлаб кўчиб келиб ўрнашганлар "Баунти" кемаси сайёҳлари бўлган. 2014 йил бу оролда 57 нафар одам истиқомат қилган.

● Бразилиядаги Сан Паулудан 90 мил узоқликда жойлашган "Ilha de Queimada Grande" ороли ҳақиқий илонлар маконидир. Бу орол нафақат захарли илонлар, балки захарли молдаларга ҳам тўла. Шу сабабдан британиялик ҳарбийлар у ерга борувчи ҳар қандай саёҳатни тақиқлашди.

● Таитига яқин жойлашган Боро-Боро ороли аjoyиб думалоқ кўрфаз ва сув ости дунёсининг ранг-баранглиги билан машҳур. Фирозаранг кўрфазлар, маржон қоялар, ҳар хил рангли тропик баллиқлар сайёҳларни ўзинга жалб этади. Атроф-муҳит билан уйғунлашган, дизайни чиройли роман-тик виллалар эса қўзни қувватлади.

● Африка шарқий қирғоқларидаги 115 та оролдан иборат Сейшел ороллари Ҳинд океанидан чапроқда, экватордан жануброқда, Малагаскардан бироз шимолроқда жойлашган. У ердаги палмалар ўрмони, аjoyиб маржонлар, каттақон тошбақалар, чиройли пляж кишилар роман-тик кайфият уйғотди. Машҳур Сейшел палмаси ҳам шу ерда ўсади. Мевасининг оғирлиги 20 килограммча келади ва дунёдаги энг катта ўсимлик ҳисобланади.

● Ҳар бир сайёҳнинг орузи бўлган Малдив ороллари 1190 дан ортиқ маржон ороллардан иборат. Дайвинг машғулотлари учун жуда яхши жой. Сокин ҳордиқ чиқаришни, жимлик ва хотиржамликни ҳуш қўрувчилар, шаҳар шовқинидан қарчаланлар, муаммоларини унутиб, табият қўйида дам олишни орзу қилаётганлар учун аjoyиб имкониятдир. Мальдив оролларида сайёҳлар оқими йил сайин кўпаймоқда. Шинам меҳмонхоналар ва аквалангчилар мактаблари сони ҳам тобора ортмоқда.

Г.ТУРСУНПҲАТОВА тайёрлади.

»БУ ТУРФА ОЛАМ

ШИЗОФРЕНИЯНИ ДАВОЛАШНИНГ ЯНА БИР УСУЛИ

Лондон қиролик коллежи профессори Том Крейг раҳбарликдаги психиатрлар гуруҳи шизофрения касалини даволашнинг янги усулини топди.

Ушбу хасталикдан азият чекадиганларнинг 60-70 фоизи гуё бошининг ичидан қандайдир овоз эшитилишидан шикоят қилади. Бундай беморларга бериладиган мавжуд препаратлар хасталик аломатларини псайтиради. Аммо ҳар тўрт бемордан бири бундай муолажалардан сўнг ҳам галлоцинация давом этаётганини маълум қилган. Тадқиқотчилар шу касалга қўнғилишга асосланган давом овоз билан мулоқот қилиш имконини яратиб берди. Яъни компютер ёрдамида эшитиладиган визуал овоз устидан олислар назорат ўрнатиб, бемор билан суҳбат ўтказишди. "Аватар-терапия" деб номланган бундай усул симуляция (ўзини ёлгондан бирор куйга солишга асосланган). Ушбу тадқиқотда 150 нафар кўнғилиш синовдан ўтказилди. Ававалига қатнашчилар ўзлари эшитиладиган овознинг рақамли тасвирини яратишди. Шифокорлар алоҳида хонада ўтириб, галлоцинация вақтида беморга овоз

қандай эшитилса, худди шундай суҳбатла-нишга ҳаракат қилишди. Сўнг қатнашчиларнинг жавоб реакциси раёбатлантириб турилди. Бир ярим ойлик сеанслардан сўнг беморларнинг бир қанчаси галлоцинация йўқолганини маълум қилишди.

СОЧ ЎСТИРИШ УЧУН ЯНГИ ПРЕПАРАТ

Ҳозирги кунда кўпчилик соч тўқилаетганидан шикоят қилади. Бунга қарин дори воситалари, турли ўсимликлардан тайёрланган мойлар бор ва улардан фойдаланилмоқда. Аммо натижадан ҳамма бирдай қониқаетгани йўқ.

Жанубий Кореянинг Йонсей университети олимлари яратган препарат эса қисқа вақтда янги соч тоғларини пайдо қилади, дейилади ушбу тадқиқот ҳақидаги мақолада. Янги препарат соч фолликулаларни қайта тикланишга тўқсизлик қилганидан икки оқсил синтезини блоклайди. Тадқиқот сиқонлар устида ўтказилди ва 28 суткадан сўнг янги соч тоғлари намоён бўлди. Муаллифлар бу ишни калифорниялик мутахассислар тадқиқотида асосланганини қайд этишмоқда. Улар ҳужайра илдизига

таъсир этиш орқали соч ўстириш мумкин-лигини аниқлашган эди.

КАРКИДОНЛАР КҮПАЙМОҚДА

Каркидонлар учун энг катта хавф браконьерлик бўлган ва шундай бўлиб қолмоқда. Аммо Австралиянинг "Taronga Western Plains Zoo" ҳайвонот боғи қора каркидонларни сақлаб қолдиш дастурида илтироқ этмоқда. Ушбу боғ учун жорий йил омадди келди: бир йўла иккита каркидон боласи туғилди.

Аслида, "Taronga Western Plains Zoo" Сидней ҳайвонот боғига сизмай қолган жониворларни ўз ҳимояси остига олиш учун 1977 йилда қурилган эди. 1994 йилда бу ерга Зимбабвелдан олти қора каркидон келтирилди. 2010 йилда ҳайвонот боғида иккинчи авлод қора каркидонлари туғилди. 2017 йилда эса мана, бир йўла иккита каркидон боласи дунёга келди.

Апрель ойида туғилган урғоч қаркидон қора каркидонларнинг учинчи авлоди-дир. Октябрда дунёга келган эркак қаркидон эса дастур тарихиданг энг йирикларидан бири бўлди: туғилган вақтида у қариб 40 килограмм тош босди.

Ҳайвонот боғида жами бўлиб 14 та қора каркидон боласи дунёга келган.

ИТ БОҚИШ — САЛОМАТЛИКНИНГ ЯНА БИР ШАРТИ

Уйда ит боқилиши ҳар қим учун ҳар хил сабаби бор. Аммо ҳамма учун фойдали бир жиҳати ҳам аниқланди: ишвед олимларининг тадқиқотларига кўра, бу юрак қон томир касалликлари хавфини камайтиради.

Тадқиқотда 40 ёшдан 80 ёшгача бўлган 343215 киши иштирок этди. Қўнғилишларнинг 13 фоизи уйда ит боқар экан. Уларда юракда қайд этилган хасталик ит боқмайдиганларга нисбатан 15 фоизга паст, ёлғиз яшовчиларда эса 33 фоиздан камроқни ташкил этган. Олимларнинг таъкидлашча, ит боқувчилар кўп вақтини тоза ҳавода ўтказиш, бу эса саломатлик учун зарур. Аввалроқ мутахассислар ит боқилган хонадон эгалари стресс ҳолатини осон ўтказишини ҳам аниқлашган эди. Демак, жониворларга меҳр қўйиш фойдалан холи эмас...

Интернет материаллари асосида
Х. АҲМАДЖОНОВА тайёрлади.

» ЭКОЛОГИЯ

Қачонлардир Орол денгизи ҳақиқатан ҳам улкан ва серсув бўлган. Бундан атиги 60-70 йилча аввал, XX асрнинг 50-йилларида Қозоғистон ва Ўзбекистон ҳудудларида жойлашган мазкур сув ҳавзасининг ҳажми 68 минг квадрат километрни ташкил этгани юқоридаги фикримизнинг тасдиғидир. Улкан сув ҳавзасининг бўйи 428 километр, эни эса 283 километр, энг чуқур жойи 68 метр бўлган. Таассуфки, XXI асрнинг бошларига келиб эса вазият тамомилан ўзгарди. Оролнинг майдони йилдан-йилга тобора қисқара бориб, 14 минг квадрат километрга тушиб қолди. Унинг энг чуқур жойлари 30 метрни ташкил этди. Бора-бора у бир-биридан ажралган иккита алоҳида кўлга айланди. Шимол-ийси кичик Орол, жанубийси катта Орол деб атала бошланди.

Бу мавзуда қалам тебратишимизнинг боиси шуки, мамлакатимизда денгизшунослик, дарёшунослик илми шаклланмаган. Ўтмишда ҳам, ҳозир ҳам бу ишларни ўзга миллат вакиллари амалга оширишди. Албатта, улар ўз мақсадлари йўлида шундай қилишди. Ушбу мақолани тайёрлашда ҳам биз улар келтирган фактларга суяндик. Нима бўлганда ҳам Орол халқимиз тарихида муҳим ўрин тутди. Ҳар ҳолда у ҳақда нима-ларинидир билганимиз ўзимизники. Аслида, билишимиз ҳам шарт. Фақат бутуна эмас, кўп маълумотларнинг кўпроғини. Хуллас...

Олис мезгилга назар солсак, маълумотларда келтирилганча, бундан йигирма миллион йиллар муқаддам Орол билан Каспий бир-бирига қўшилиб турган. Айни пайтда денгизнинг қуриган ҳавзасидан топишган қадимги мазорлар 1 минг йилликнинг ўрталарида тўри келди. Қўринадик, ўша пайтда ҳам Орол анча қисқариб, саялашган, кейинчалик эса яна сувга тўлган. Му-тахассисларнинг тасдиқлашича, Оролда сув сатҳининг ўзгариши маълум бир цикллarga боғлиқ ҳолда кечган. XVII аср бошларида ҳам навбатдаги саязланиш даври бошланган. Айрим дарёлар унга қўйилмай қўйган.

Аммо ўша вақтда бу ҳодиса мутлақо ҳалокатни англатмаган. Денгиз, аниқроғи дунё океанидан узилиб қолган шўр сувли кўл барбери минтақадаги йирик сув ҳавзаси сифатида қолаверган. Оролнинг мовий тўқинлариди йирик кемалар ва парохоллар сузиб юрган. Оролнинг ҳатто ўз ҳарбий флотилияси бўлган. Флот кемалари тўплардан ўқ узиб ўзларининг Россия импе-

Биз билган ва билмаган Орол

Биринчи мақола

ратори фуқаролари эканини эслатиб турган. Шу билан бирга улкан сув ҳавзасини ўрганиш юзасидан илмий-тадқиқот ишлари ҳам олиб борилган.

Собиқ иттифоқнинг энг кўп сув талаб қиладиган пахтага бўлган эҳтиёжи туфайли Ўрта Осиёда каналларнинг кетма-кет қазила бошлаши, катта ва кичик дарёларга сув омборлари ва тўғонлар қурилиши юз беражак фожианинг хавотирли хабарчиси бўлди. Мир-зачўл, Қарши чўли ва бошқа чўл ҳудудларини ўзлаштириш, канал ва ариқларни қазиб ишлари XX асрнинг 30-йилларида бошланганига қарамай, яна ўттиз йиллар мобайнида Оролда сув сатҳи пасаймай турди. Фақат 60-йилларнинг бошига келиб пасайиш дастлаб аста-секин, кейинчалик тезлашиб бошлади. Бинобарин, 1961 йилда кўлнинг сатҳи 20 сантиметрга, икки йилдан кейин эса 80 сантиметрга пасайиб кетди.

1990 йилга келиб эса Оролнинг майдони 36,8 минг квадрат километрга тушиб қолди. Айнан шу ҳолатда сувнинг шўрланиши уч бараварга ошди. Бу табиий равишда маҳаллий ҳайвонот ва наботот дунёсига салбий таъсир кўрсата бошлади. Ҳолбуки, барча замонларда ушбу денгизда балиқ мўл-кўл бўлган ва аҳоли томонидан овлаб келинган. Орол балиқчилари йилгига минг тонналаб турли-туман балиқларни овлашганига гувоҳ бўлган кишилар ҳали ҳаёт. Денгиз соҳилларида балиқ заводлари, консерва комбинатлари ва балиқ қабул қилувчи пунктлар кечаю кундуз фаолият юритган.

1989 йилга келиб Орол денгизи иккита мустақил кўлга ажралди. Шундан кейин унда балиқчилик соҳаси бутунлай тўхтади. Катта Оролда шу кунларда балиқдан ном-нишон қолмаган. Сувда туз миқдори ҳаддан зиёдлигидан балиқлар бутунлай қирилиб битган. Оз миқдордагина балиқ кичик Оролдан тутилипти. Аммо бу денгиздан бир томчи, холос.

Орол том маънодаги денгиз мақомидан ажралгандан кейин энг жиддий мушкулот ва қийинчилик унинг қирғоқларидан яшовчи аҳоли елкасига тушди. Балиқчилик саноати инқирозга юз тутгач, юзлаб кишилар ишсиз, тирикчиликсиз қолишди. Бу маҳаллий аҳолининг фожиасига айланди. Масаланинг яна бир огриқли жиҳати, шўр кўлда яшашга мослашган балиқлар пестицидларга меъёридан юқори даражада "тўйинган". Бу эса уни истеъмол қилувчи аҳоли соғлиғига салбий таъсир этиши турган гап.

Ҳўш, нима сабабдан бундай фожаия юз берди, Орол денгизи қуришининг сабаблари нимада? Кўпчилик мутахассислар бунинг сабабини Орол денгизини таъминлаб турган сув захираларини нотўғри тақсимлашда деб айтишди. Азал-азалдан денгизнинг асосий сув манбалари минтақанинг катта дарёлари — Амударё ва Сирдарё бўлган. Бир замонлар Орол денгизи йилгига 60 куб километр сувни етказиб берган. Ҳозирги пайтда бу кўрсаткич йилгига атиги 5 куб километрни ташкил этади.

Ўрта Осиёнинг бу қудратли дарёлари ўз оқимини дунёнинг энг пурвиқор тоғлари Ҳиндикуш, Помир, Тян-Шандан бошлайди. Улар Тожикистон, Туркменистон, Қирғизистон, Қозоғистон ва Ўзбекистон давлатлари ҳудуди бўйлаб икки минг километрдан зиёд йўлни босиб ўтиб Оролга қуйилган.

Оролнинг қуриб қолиши билан боғлиқ санаб ўтилган сабаблар билан бир қаторда кўл туби ер қатламларининг бузилиши ҳам шу оқибатга олиб келган деган қарашлар мавжуд. Бунинг натижасида сув ер остидан Каспий денгизи ва бошқа кўлларга оқиб кетаётган эмиш. Айрим мутахассислар эса бунга бош сабаб сайёраимиздаги иқлим ўзгаришлари деб билиди. Денгизнинг қуришига тоғлардаги музларнинг эриб кетаётгани сабаб дегувчилар ҳам йўқ эмас. Зеро, айнан Сирдарё ва Амударё мана шу тоғлиқлардан бошланади.

XXI асрда Оролбўйида иқлим ўзгаришлари жараёни тезлашди. Умуман, иқлим мувозанати кўп жиҳатдан катта сувга боғлиқ эди. Орол денгизи табиати мўътадиллаштириб, об-ҳаво мувозанатини сақлаб турарди. Таъбир жоиз бўлса, Орол Сибирнинг совуқ шамолларини юмшатар, жазирама саратон ҳавосини эса салқинлатиб бормоқда. Шунга мос равишда зироатларини совуқ урмоқда, уй ҳайвонлари ҳам бундан жабр чекмоқда.

Агар бу муаммолар барчаси фақат Оролбўйи билан чекланса, масала унчалик чигаллашмасди. Таассуфки, қуриб бораётган Орол айни кунда жуда катта ҳудудга таъсир ўтказмоқда. Гап шундаки, Орол денгизи устидан қудратли шамол оқимлари тез ўта-япти. Бу оқимлар эндиликда денгизнинг очилиб қолган тубида ётган минг-минг тонна туз, химикатлар ва захарли чанглардан иборат хавфли аралашмани осмонга кўтариб чиқади. Захарли чанглар атмосферанинг юқори қатламларига етиб бориб, нафақат бутун Осиё қитъаси ҳудудига, балки Европага ҳам етиб боради. Шубҳасиз, ёмғир ва қор аралаш ёққан туз ёмғирлари заминга тушгач, барча тирикликни нобуд қилади.

(Давоми бор)

А.АЗИМОВ

» ТУЙҒУ

Яратганнинг бандасига тўхфа қиладиган энг олий неъмат бу — фарзанд. Ҳар бир инсонга шундай улғуф неъмат омонат қилиб берилган экан, уни воёга етказиш, тарбиялаш, ёмон кўзлардан асраш ота-онанинг вазифасидир. Аммо шу кунларда фалон ерда бир кимса боласини нобуд қилибди, бир аёл боласини булламоқчи бўлибди, фалон — ерда кўпорувчилик оқибатида қанчадир бола етим қолибди, деган совуқ хабарлар кўпайди.

Келгин, эй болажон!

Халқимизда шундай инсонлардан кўра, забонсиз махлуқ яхшироқ, боласини ҳайвон ҳам шунчалик хор қилмайди, деган фикр қайта-қайта айланаверди. Гуруч курмасиз бўлмайди деганларидек, афсуски, орамизда тўкин ҳаётга ҳеч қандай машаққатсиз, бир зумда эришишни истовчилар ҳам топилади. Ана шулар туфайли болалар қўчада қолиб, бегоналар қўлида пул топиш воситаси бўлиб қолмоқда. Айнан шундай калтабин, нафсига қўл кимсалар бутунни кунда турли вайронкор, бузғунчи гоёларни ўйлаб топишяпти, бу билан нафақат ўзига, атрофдагиларга, жамиятга ҳам зарар етказишяпти.

Айрим давлатларда содир бўлаётган муҳим воқеаларни кўз ўнгингизга келтиринг. Оч-наҳор, қаровсиз, юпун болаларнинг аҳоли юракни эзди. Кунини аллақандай вайрон бўлган бинаоларда яшириниб ўтказётган болалар айни замонимизда

яшашмоқда. Ҳаётининг энг тоғли дамларини урушининг ваҳишона манзараларига гувоҳ бўлиб ўтказишмоқда. Бундай хунрезликларни кўриб, тинч-осойишта юртда яшаётганингизга шукр қиласиз.

Юртимизда болаларга кўрсатилаётган гамхўрликнинг давлат сиёсати даражасига чиқиши халқимизнинг болажонлиги, миллатимизнинг келажиги барқарорлигини англатмоқда. "Бирни кўриб шукр қил, бирни кўриб фикр қил, дейди кексалар. Биз ёшлар бундан керакли хулосани чиқариб, тўғри йўлни танлай билишимиз лозим. Биз ҳар кун истреъмол қилаётган иссиқ-нону тоза сувнинг, устимиздаги янги либос, қалбимиздаги хотиржамликнинг қадрини англашмиз керак. Бундай неъматларни орзу қилиб яшаётган инсонлар ҳам борлигини унутмайлик. Шу ўринда кўшни давлатлардаги болалар тақдиринан куюниб ёзилган бир шеърни келтириб ўтишни лозим топдим:

Келгин, эй болажон! Қўларингни бер,
Нолаларинг ёзсам, сизга достона.
Ортиқ чидаёлмам кўз ёшинг кўриб,
Сени олиб кетай Ўзбекистонга!

Севара МАШАРБЗОДА,
Республика телевидение ва радио коллежи
ўқувчиси

» СИЗ НИМА ДЕЙСИЗ?

Пойтахтимизнинг машиналар серкатнов кўчаларидан бири. Йўл тирбанд бўлгани учун чорраҳада анча туриб қолдик. Шу пайт 20-25 ёшлар атрофидаги бир йигит ва қиз етаклашганча машиналар оралаб юриб, тиланчилик қила бошлади. Йигитнинг чала очик кўзлари осмонга қадалгани, ёнидаги оқсоқ аёл етовиди юраётганига қараганда, унинг кўзи ожиз эди. Бу жуфтликнинг тезкор хатти-ҳаракатини кузатиб, чорраҳада анчадан буюн "фаолият" кўрсатишаётганини англаш қийин эмасди.

Еврофорнинг яшил чироғи ёниши билан "иш"га киришиб, қизил чироғи ёнганида яна ўз жойига қайтиб келаётган бу "тадбиркор"лар йўлимиз бўшагунча шу тарзда икки марта бориб-келишди. "Бечоралар, ногирон экан", дея ич-ичимдан уларга ачиниб, кўп қатори мен ҳам атаганимни чиқариб бердим. Шу пайт йигит-терган пулларини чўнтагига жойлаётган йигитнинг кўлидаги соатига беҳишёр кўзим тушиб қолди. Ҳаёлимдан: "Кўзи ожиз бўлса, унга соат нимага керак?" деган ўй ўтиб ҳам улгурмай, йигит кўлидаги соатига бир қараб олди-да, аёлга нималарнидир ўқтира кетди. Шунда ёнидаги аёлнинг оқсоқлигидан ҳам шубҳаланиб қолдим. Ёшгина йигит-қизининг алдов йўли билан одамлардан пул ундириб юрганини сезиб, кўнглимдаги ачиниш ҳисси нафратга айланди.

Шу воқеа сабаб бўлди-ю йўл-йўлакай тиланчиликни тирикчилик манбаига айлантириб олган одамларни кузата бошладим. Метро бекатларидан бирининг чиқариш-ида ўтирадиган 40-45 ёшлар атрофидаги тиланчи аёлни деярли ҳар кун кўраман. Қўларини дуога очиб, ерга

қараган кўйи ўз ҳолича нималардир деб пичирлаб ўтирадиган бу аёлни ногирон бўлса керак, деб тахмин қилардим. Бир кун унинг ёнидаги уламоларимиз. "Катта-катта чорраҳаларда болалари билан бирга тиланчилик қилаётган, шу тариқа машиналар қатновига халал бериб, ҳайдовчининг ҳам, ўзининг ҳам ҳаётини хатарга қўяётган бундай шахсларга нисбатан қўниқий чоралар кўрилади", дейишди ҳуқуқ-тартибот ходимлари. Лекин шунга қарамай, жамиятимизга доғ бўлиб тушаётган бундай иллатларнинг тобора урчиб бораётганини соғлом фикрли қар қандай одамни ташвишга солиди.

Танти, қўли ҳам, кўнгли ҳам очик халқимиз. Лекин шунинг баробарида сахийлигимиз, бағрикенглигимизни суийстеъмол қилаётганлар ҳам ўзимиздан.

Тиланчиликни касб қилиб олган кимсаларнинг орсизларча қўзилган қўлини қуруқ қайтармай, уларни боқимандаликка ўргатиб қўяётганлар ҳам, афсуски, бошқа биров эмас, яна ўзимиз. Уст-бошлари кир-чир болакайларнинг биз томон қўзилган қўллари-га қолайлик билан йиртилган ёки қимилланган 200-500 сўм пулни солашимиз-да: "Борбор, тезроқ қара кет", дея

УЛАР ҲАМ ЎЗИМИЗДАН...

"Мўмин киши садақага чиндан муҳтож одам билан тиланчиликни касб қилган кимсани ажрата олиши керак", дейишди уламоларимиз. "Катта-катта чорраҳаларда болалари билан бирга тиланчилик қилаётган, шу тариқа машиналар қатновига халал бериб, ҳайдовчининг ҳам, ўзининг ҳам ҳаётини хатарга қўяётган бундай шахсларга нисбатан қўниқий чоралар кўрилади", дейишди ҳуқуқ-тартибот ходимлари. Лекин шунга қарамай, жамиятимизга доғ бўлиб тушаётган бундай иллатларнинг тобора урчиб бораётганини соғлом фикрли қар қандай одамни ташвишга солиди.

Танти, қўли ҳам, кўнгли ҳам очик халқимиз. Лекин шунинг баробарида сахийлигимиз, бағрикенглигимизни суийстеъмол қилаётганлар ҳам ўзимиздан.

Тиланчиликни касб қилиб олган кимсаларнинг орсизларча қўзилган қўлини қуруқ қайтармай, уларни боқимандаликка ўргатиб қўяётганлар ҳам, афсуски, бошқа биров эмас, яна ўзимиз. Уст-бошлари кир-чир болакайларнинг биз томон қўзилган қўллари-га қолайлик билан йиртилган ёки қимилланган 200-500 сўм пулни солашимиз-да: "Борбор, тезроқ қара кет", дея

уларни ёнимиздан қуваимиз. Ногиронлар аравачасида ўтириб олиб, ўзини майиб-маж-руҳдек тутатган тиланчининг ҳаракатларини кузатиб, унинг тўрт мучаси соғлигини сезиб турсак-да, садақа берамиз. "Алдаётган бўлса гуноҳи ўзига, шу арзимаган пулни берсам, камбағал бўлиб қолмайман-ку" дейимиз. Агар биз фарзандлари ҳаётини хавфга қўйиб, чорраҳада ҳайдовчилардан пул сўрашга ундаётган оналарни: "Оёқ-қўлинг орасида изза қилсак, заррача гурури, ор-номуси бўлса, бу ишга қайтиб қўл урмайди. Наҳотки, уларнинг бу хилдаги "тирикчилик"ларидан маҳалла-қўй, қариндош-уруғ, қўни-қўшнилар, маҳалла-маҳалла, уйма-уй юриб, оилалардаги ижтимоий, маънавий муҳитни ўрганаётган турли ташкилот вакиллари беҳабар бўлишса?! Иккониёти чекланган инсонларни ҳуқуқий, ижтимоий ҳимоялаш, қўллаб-қувватлаш, уларни боқимандалик қайфиятидан олиб чи-

қиш масалаларига давлат сиёсати даражасида ёндашаётган бир пайтда, тиланчиларнинг (агар у чиндан ногирон бўлса!) кўчадан ризқ териб юришлари ўринлимикан?! Уларнинг ҳам ҳаёт тарзини қуқуқроқ ўрганиб, сарагини саракка, пучагини пучакка ажратиш фурсати келмадимикан?

Ўрни келганда мавзуга оид яна бир ноҳуш ҳолат ҳақида тўхталмасак бўлмас: юртимиздаги муқаллас қадамжолар, тарихий обидаларнинг доимий "фуқаро"лари ҳам борки, улар зиёратчилар, томошалаб ҳориқликлар атрофида ўралашиб, садақа тиланчилар билан бирга қўчак қўллардаги тиланчилардан ҳам кўпроқ аҳамият қаратиш зарур, назаримизда. Чунки бу ҳолатда фақат ўша тиланчининг қадру қиммати эмас, юрт шаъни ерга урилади, миллат гурури топталади. Модомики, ҳар кимга қўл уза-тиб, орини тўқадиган бундай кимсаларнинг ўзида миллий гурур тушунчаси шаклланмаган экан, биз уларга бу тушунчалар моҳиятини англа-тайлик. Шунчаки танқидий нигоҳ билан чекланиб қол-май, масалага жўяли ечим из-лайлик. Юқорида таъкидла-ганимиздек, тиланчиликни тирикчилик манбаига айлан-тириб олган кишилардан би-рортасини танисак, билсак, уларнинг қилмишини ўзлари яшайдиган маҳалла аҳли, қариндошлари орасида муҳо-кама қилайлик. Саломатли-ги, имкони, шароитига яра-ша бирор меҳнат фаолияти билан шуғулланишларига кўмаклашайлик.

ТАҲРИРИЯТДАН: Мақолада кўтарилган мавзу хусу-сида сизнинг фикрингиз қандай? Жўяли тақлифни-гиз бўлса, бизга ёзиб юборинг. Биргаликда фикр-лашсак, ҳар қандай иллатга қарши тура оламиз.

Феруза ЖАЛИЛОВА

» БИЛМАГАННИ БИЛГАН ЯХШИ

— Яқинда ижтимоий тармоқлар орқали хусусий нотариуслар фаолияти қайта йўлга қўйилиши ҳақида ўқиб қолдим. Бу хабар қанча-лик асосли? Ҳақиқатан ҳам шундай бўлса, бу қачондан татбиқ этилади?

Л.Омонова

— Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги Фармони билан тасдиқланган 2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини "Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили"да амалга оширишга оид Давлат дастурининг 116-бандида босқимча-босқич нотариатнинг фаол бюджетдан ташқари моделига ўтиш ва уни фуқаролик-ҳуқуқий ва ҳўжалик низоларининг олдини олишга қаратилган институт сифатида янада ривож-лантириш белгиланган.

Ҳозир мазкур банд ижросини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони лойиҳаси ишлаб чиқилган ва мутасадди идоралар билан келишилмоқда.

— Нотариал хизмат-лар учун давлат бож-лари ҳақида маълумот-ни қаердан олса бўла-ди?

З.Элбекова

— Нотариал ҳаракатлар учун ундириладиган давлат божлари ҳақидаги маълумотларни "Lex.uz" Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси орқали Ўзбекистон Респуб-ликаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги Қасми-син

қарори билан тасдиқланган Давлат божни ставкаларидан олиниши мумкин.

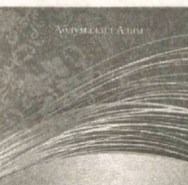
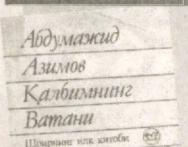
Ҳар бир давлат нотариал идорасида аҳолига қулай бўлган жойларда "Ахборот бурчаги" ташкил этилган. Ушбу "Ахборот бурчаги"да нотариал ҳаракатлар учун ундириладиган тўловлар (давлат бож, герб йиғими ва пуллик хизмат) миқдори ва давлат божни тўлашдан озоқ этиладиган шахслар ҳақидаги маълумотлар акс эттирилган.

Шунингдек, Адлия вазирлигининг расмий веб-сайтида (www.minjust.uz)

нотариал ҳаракатлар учун давлат бож, герб йиғими ҳамда ҳуқуқий ва техник тусдаги қўшимча ҳаракатлар амалга оширилганлиги учун ҳақ миқдорларининг автоматлаштирилган ҳисоб-китобини амалга оширишни назарда тутувчи электрон калькулятор дастури жорий этилган.

Саволларга Бектемир туман 1-сон ДНН нотариуси Гулчехра АХОДЖАЕВА ва Бўқа туман 1-сон ДНН нотариуси Нарғиза ИСХАКОВА жавоб берди.

»СИЙРАТ

Ижодкор учун китобхонлар эътиборини тортадиган асарлар ёзиш – асосий мақсад бўлиб келган. Аммо инсон кўнглининг туб-тубига кириб бориш, кўз илғамас туйғуларни охори тўкилмаган сўз билан ифода қилиш камдан-кам шоирларга насиб этади. Қанча бедор кечалар, тинимсиз изланишлар, мутолаа ва мурасасиз ижод майдонидида зиддиятларни энгиб ўтиш ва шу орқали шоирлик қаддини баланд кўтариб, ана шу баландликни катта оламларга олиб чиқиш мумкин.

“ММСОН, АВВА ТАММЕ ОЛА ЎЗММ”

Абдуmajид Азим шеърларини ўқиганимда, ўша баландликни ҳис этаман. Дилни титратадиган шундай сатрлари борки, қалбга ажиб бир ёруғлик, оғриқ ва ширин азоб олиб киради. Буни илғаш учун инсонда шеърятга озгина шайдолик, зийрак нигоҳ ва кўнгил бўлиши керак. Дунёни ҳаракатга келтирадиган, инсонлар ўртасида илиқлик уйғотадиган, руҳан ёлғизликдан қутқарадиган, яшашга илҳом берадиган куч – бу шубҳасиз, кўнгилдир! Шоир шеърларидаги жўшқинлик ва жозоба ҳам ўша тилсимдан қувват олади:

Кун-кунки ҳажринг домиди куярмен,
Ўзимни ночору нотавон тўярмен,
Эй, жон, дийдорингга қачон тўярмен,
Тўйибки, оҳу воҳ қилишни кўярмен...

Ўшбу сатрлар одамнинг кўнглига шунчаки нола эмас, оловли дард бўлиб киради.

Дунёда ўзи ўзгармаган нима қолди? Дарахтар, дарёлар, гулларми, йўқ, табиат ҳам фасларга қараб турланиб боради, қуёш, ой, юлдузларми, агар ҳаётга муҳаббат бўлмаса, улардан таралаётган нур ҳам сезилмаслиги мумкин. Лекин СЎзнинг сеҳри ва ҳарорати ҳеч қачон сўнмайди. Дунёнинг майда-лашшиб кетишига йўл қўймайди. Ҳар нафасда мўъжизалар яратили. Аслида, шеърят мўъжизалар мўъжизаси эмасми? Абдуmajид Азим шеърлари ҳам шу жиҳатдан ўзига тортади:

Азоб уқубатни мўладингми, дил,
Уммон ёқасида чўладингми, дил,
Кўлаж келишини пойлаб утирмай,
Авжа қаҳратонда гулладингми, дил?

...Азоб! Тириклик юкни елкага олиб, сафарга отланган умр карвони. Олам кезиб излагани, таскин топгани умидвор... Беш кунлик дунёга қаттиқ боғланиб қолган кўнгил, шафқатдан умидвор жон. Ҳаётнинг аёвсизлигига чидалмасдан авжи қаҳратонда гуллаб юборган – бу сочлари оппоқ, ичи ғалаёнга тўла ДИЛ! Улуғ муҳаббат ичида йўқолиб бораётган РҲХ.

Оғриқли, қувончли дунёнинг борича қорғозга тўккан шоир қалб кўзлари билан ҳаётга боқадил. Япроқ шитиридан тортиб, сукунат бағрида эзлиб ётган юраклар, кўз ёшларни бутун жисми-жони билан ҳис қилади. Оловланган туйғуларини қандай бўлса, шундайлигига шеърхонга иланиди. Ўйрмачан ҳам ўзининг тасаввурлари доирасида нима-галири ишонини, нимаданлири ҳаёжонга тушиши, ҳайратланиши мумкин. Лекин дунёни ҳеч ким шоирчалик сева олмаса, теран ҳис қила олмаса керак. Эркинликни ҳам.

Дардим кўп, магарки сурамасан даво,
Чурқ этиб оғиз ҳам очмасан ҳатто.
Фироқинг ўтида қанча ёнсам, ой юз
Жонимга шунчалик ҳузур бу жафо.

Одам ҳаётдан, ўзидан, одамлардан зерикиб кетганда, бошқача бир ҳисларни, ердан баланд боқира ҳаёлларни туйғиси келади. Ичидаги ҳамма дардлардан енгиллашиб, қалбдаги мангу саволларга жавоб излайди. У – шундай бир дардди, давосизлигининг ўзи бир малҳам, бировга ёрилиб айтолмайсан, лекин оғрини кўнгилга таскин беради. Бу – муҳаббат, соғинч ва айрилиқ ҳисси! Қанчалар улкан, қанчалар улғувор туйғулар! Ҳатто Навоий ҳазратлари ҳам ўз қаҳрамонларини яратишда, шу тилсимдан фойдаланган. Келиб-кетмоқликнинг мазмуни шунда, деб билган. Кўпалар шоирлар ўз шеърларида ошқ образида Лайли ва Мажнунни келтиришининг боиси ҳам шунда. Шоирнинг шеърдаги Гулпари образи ҳам ана шундай қадим ва халқона оҳанглари эста соллади:

Гулим сени кўрмоққа,
Кўз ташладим чорбоққа,
Не даво бор, Гулпари
Кўксимдаги ямоққа?..

Аммо у тасаввуримизда шунчаки Гулпари эмас, соф муҳаббат сура-ти бўлиб хотирада қолади. Албатта, муҳаббат бор жойда айрилиқ, азоб, кўз ёш ҳам бор! Шу билан ҳаёт гўзал, яшашдан мақсад бор. Бу орқали энг гўзал дунёларга кириб борасиз. Абдуmajид Азим шеърла-рининг ичига кириб борган сари эса бу соҳир ҳаёллар мардлик ва ғурур сура-тиларида жонланади. Бошини тик тутиб яшаш, жим садақат кўр-са-тиш, жим ўртаниш, жимгина ҳақиқатни, Ватанини севишни ўргатади.

На айта оларман изҳори дилим,
На буриб кетарман ортимга йўлим.
Севги бу ҳаётдир, севиб бу ўлим,
Ҳисларни тўлганган туғёним, гулим.

Албатта, вақт ҳамма нарсасга ўз таъсирини ўтказадил. Фақат руҳият сийратини ўзида нақшлаган сўзининг нури сўнмайди. Бу сўз худди ҳа-зон сипоҳи ёйилган боғларга қайтган баҳордек, ҳаммани ўзига мафтун этган номозшомгудек, дунёни сирга тўлдирган муҳаббатдек гўзал ва ёруғ дунёларни очаверади.

Сўзга мардона қалб кўрини бериб ижод қилаётган эл ардоғидаги шоир, қалами ўткир журналист Абдуmajид Азимнинг зоҳиран сокин ва ваэмин, аммо ботинан исёнкор сатрлари ўз мухлисларини эзгулик-ка, ишонч, ҳаётга, одамларга меҳр-муруват руҳида тарбиялаб кел-моқда. Ўндан ортиқ китобларидаги барча шеърлар биз юрган тупроқ-да ниш уриб, кўнгилдан сув ичади. Бақувват илдиэлари Жайхун оша олис Ҳиротдан йўлга чиққан Навоий бобомиз, юрт соғинчидан бағри тилинган Бобур Мирзонинг ижод уммонидан куч олди. Бу руҳ инсон-ни ёруғ манзилларга, жасоратга бошловчи кейинги шеърларида ҳам сезилади. Унинг “Ўтаётган йиллар” “Қалбимнинг ватани”, “Кўёш боласи”, “Ёруғлик одами”, “Ошиқ дилим”, “Рухи равоним”, “Умид беланчаги” каби шеърли тўпламлари китоб жавонимиздан муносо-б ўрин олгани бежиз эмас. Шоирнинг азамат сўзи ҳали қанча юраклар-да япроқ ёзиб, тоғли мевалар беришига ишонамиз.

Адиба УМИРОВА

»МАШХУРЛАР ҲАЁТИДАН

Таниқли давлат арбоби, адабиёт ва санъа-тимизнинг ёрқин намоёнаси Шароф Рашидов истеъдодли ижодкорлар ҳаётига ҳеч қачон бе-фарқ қарамаган. Атрофида ҳар доим ўз кас-бининг фидойилари бўлган заҳматкаш ва са-доқатли инсонлар бўлишини истаган. Уларни ҳам маънавий, ҳам моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаб турган. Ноҳақликдан азият чеккан-да ҳимоя қилган. Шароф Рашидовнинг юксак инсоний фазилатлари ҳақида ўйлаганимда, бир воқеа доим ҳаёлимга келади.

1968 йилнинг 7 майида матбуот байрамида бўлган бир учрашувда қўрилмаганда, талбир ташкилотчиларидан: — Мадди Халилов борми? — деб сўраб қолди Ш.Раши-дов.

— Бор, — дея жавоб берди басторкор Дони Зокиров.

Ушунда шундай катта дав-лат раҳбари Мадди Халилов-ни эслаб қолганининг ўзига хос сабаби бор эди. 1936-37 йилларда Шароф Рашидов институтда ўқиб юрганида, билим даргоҳи қошида бади-ий тўтарак очилган. Унга Дони Зокиров раҳбарлик қилган, Мадди Халилов эса мусиқаши бўлган. Шароф Рашидов ана шу тўтаракка мун-тазам равишда қатнаб, турли хил талбирларни бошқарган. Ўз шеърларидан ўқиб турган. Орадан 30 йил ўтиб, Мадди Халиловнинг эслагани ҳамма-ни ҳайратга солганди. Шароф Рашидов у киши билан юзма-юз гаплашиш учун фи-лармонияга ҳатто ёрдамчиси-ни жўнатади. Улар учрашгач, ижодкорларнинг чинакам раҳбўрига айланган давлат раҳбари Мадди Халиловдан оиласи, неча хонали уйда

яшаётгани, қандай муқофот-лар билан тақдирланганига қизиқади. Бутун умрини санъатга фидо қилган санъ-аткоримиз 7 нафар фарзанди билан 3 хонали уйда қийна-либ яшаётгани, муқофотлар-га номзодини қўйишга тор-тинишини айтади. Шунда республика раҳбари шаҳар ҳокимига бориши ва у киши 5 хонали уйга эга бўлишига ёрдам беришини айтиб, унга яна ёрдамчисини қўшиб ҳокимиятга юборадил. Шаҳар ҳокими у кишини яхши ку-тиб олиб, 5 хонали уй оли-шига яқиндан ёрдам берди. Икки ҳафта ўтгандан кейин Ўзбекистонда хизмат кўрсат-ган артист унвонига ҳам са-зовор бўлади.

Меҳнат қилган одамнинг юки ерда қолмайди, деб шунга айтсалар керак-да! Шароф Рашидов ана шундай буюк қалб соҳиби ва ижодкорлар-нинг энг яқин дўсти ҳам эди.

ҲАМОНДА БИР МИРИ ЙЎҚ

Йигирманчи йиллар... Му-ҳиддин Қориёқубов ўзи ташкил қилган ансамбли билан ўлка-миз бўйлаб гастролга чиқди.

»ИНСОН МАНЗАРАЛАРИ

Ўшунда ўн икки ёшда эдим. Синфдошим Расул билан мактабдан қайтаёт-гандик. У ўқишга қизиқмас, қайёқдаги олди-қочди гапларга, афсонавий, фавқулодда нарсаларга ишонар, тасаввурдаги мўъжизаларга қизиқар, бўлган-бўлмаган воқеаларни гапириб юрарди. Безорилиғи ҳам бор эди. Менинг феълим уникига умуман ўхшамаса ҳам, у билан доим бирга мак-табга бориб-келардик.

Балки, менга ҳар хил мўъжизалар ҳақидаги гапларни ёққанлиқ. Шу сабаб-ми бу олди олат кўнжмага, кўнжма эса истакка айланиб қолган эди. Хул-лас, унинг суҳбатига қизиқардим. Тўғри, гапларининг ичида ёлғонни кўп эди. Лекин барибир ич-ичимдан ишо-нардим. Мен устоздан беш олсам, у ҳеч қачон менга ишқоралиқ қилиб, ёмон кўрмаган. Ўзи икки олса, хафа ҳам бўлмас эди. Менга унинг тоза кўнжлиги ёқарди. У айнаи дамада жағи тин-май ҳар хил уйдирмаларни сўзласа-да, ўзи ҳам жуда ишонувчан эди. Қолаверса, мен унинг ҳикояларини тинглашга мажбур эдим: уйимиз қўшни, мактабда бирга ўқиймиз, бирга юришга мажбурман.

Мактаб билан уйимиз ораси анча узоқ эди. Бу оралиқда унчалик уйлар йўқ. Фақат, атиги уч жойда жуда катта чинор дарахти бўларди. Шу дарахтар соясида озроқ соялаб, сўнг йўлда ла-вом этардик.

Бир кун мактабдан қайтаётган эдик. Кун иссиқ, қуёш одамни ёндираман дейди. Расул-нинг даласи катта ишда ишлайди. Кўп хизмат сафарига кетар, қайтишида ўлига ё шим, ё туф-ли олиб келарди. Расул эса уларни мактабга кийиб борар ва ҳаммага мактанарди. Ўзига тўқ хонадоннинг бу арзандасини димоғдор деб бўлмас, шунчаки бир қоп ёнғоқдек беғараз, мақ-танишни яхши кўрадиган бир бола эди.

Мана, кеча даласи хизмат сафаридан ўлига шим олиб келган, мактаниб:

— Қара, дадам олиб келди. Бу жуда қиммат, — дерди Расул. Мен ҳам гапни маъқуллаб:

— Чиройли экан, — деб қўйгандим.

Шундай йўлда кетаётиб, биринчи чинордан ўтдик. Иккинчи чинорга етганимизда, сояда бир кекса чол оппоқ кийимда турарди. У бизни ан-чадан буюн қутаётганини айтди. Ўтирган жойи-дан ҳассасига суяниб зўрға туриб, дарахтдан уш-лаб, бизга қаради.

— Эҳ, болажонларим, қисматларинг шул экан-да, иккаланг ҳам келажақда ўғри бўласиз-лар. Инсон тақдирини ўзгартириб бўлмайди, — деб дарахт орқасига ўтиб кетганди.

— Йўқ, мен ўғри бўлмайман. Шифокор бўла-ман. Сиз кимсиз? Нега ундай деясиз? — дедим ва изидан дарахт орқасига ўтсам йўқ эди. Учиб кетдим, ерга кириб кетдим билмай қолгандик. Расул жойида туриб, қимирлай олмай қолганди. Ҳақи-ҳануз ўйламан, нега Расул иккаламизга ҳам бир гапни айтди, “Ўғри бўласан” деди-я. Ҳа, қари чол байрайдир, деб ҳам бўлмасди. Нега бирдан ғойиб бўлди? Расул ишонувчан эмасми, ўз тақдирини олдиндан билганидан кейин ҳай-қалдек қотиб қолди. Унинг кўзлари бир нуқтага тикилиб қолганди. Менинг йиғлагим келиб, ўпкам тўлиб-тошарди. Сўнг бор овозим билан бақирдим.

— Йўқ, мен ўғри бўлмайман. Мана кўрасиз, шифокор бўламан!

Сўнг Расулга қараб, “кетдик” дедим. Мен ол-динда, у эса ортимда юришга малори йўқ бемор-дек аста ўғри борарди. Иккаламиз уйга бор-гунча бир-биримизга бир оғиз ҳам гапирмабиз. Иккаламиз ҳам уй-уйимизга кириб кетдик. Мен уйга кириб ўйлаб ўйимга етолмасдим. Йўқ, бу-ндай бўлмайди, деб ўзимни ишонтирар эдим. Мен келажагини ўзгартирмаган деб ўзимга ваъда бер-дим. Уйдаги китобларнинг ҳамасини бир жойга йиғдим ва ўқишга киришдим. Кун узоғи китоб

ўқидим. Кечкурун ҳам шам ёруғида китоб ўқидим. Ота-онам бу ҳолатимдан ҳайрон эди. Эр-таси кунни мактабга бордим. Аммо Расул борма-ди. Устоз мендан нега унинг келмаганини сўра-ди. “Билмайман” деб айтдим. Кейин билсам, да-ласининг иши боис Бухорога кўчиб кетишибди. Шу воқеадан кейин Расулни умуман кўрмадим. Хат ҳам ёзмади. Мен ҳам манзилни билмас-дим, ёзмадим.

Шундай қилиб, уйдаги китобларни бир ҳафта-га қолмай ўқиб тутатдим. Сўнг мактаб кутубхо-насидаги китобларга ўтдим. Уларни ҳам ўқув йили тутатунча ўқиб тутатдим. Китоб оламига шу қадар кириб кетгандимки, усиз яшай олмасдим. Таъ-тил бошланганди. Ўқигани китоблар ҳам қолма-ганди. Китоб ўқимасам туролмай қолгандим. Қардан китоб ахтаришни билмасдим. Онамдан

ЎҒРИНИНГ ҲИКОЯСИ

китобга деб пул ололмасдим. Чунки мени китоб жинниси бўлган дерди. Кейин ўзи шундоғам оилавий аҳволимиз танг эди. Мен эса тақдирим ўзгартиришга қаттиқ бел боғлагандим. Шифо-кор бўлиб ўғри эмаслигини исботлашга жон-жаҳд билан курашардим.

Бир кун онам билан қишлоғимизнинг нуру-ний онахони Фотима аяниқига ўтин кўтариб бор-дик. Ўтинни ерга қўйиб ичкарига кирдик. Онам менга уйга қайтишимни айтди. Фотима ая ёши катта бўлса ҳам онам ёш қайвонилардек ичка-ридаги хона тўла аёллар олдида киргизилди. Мен кетаётгандим. Мени тўхтаиб қуруқ кетмасли-гимни айтиб ичкарига кириб кетди. Айвонда ту-риб ҳамма томонга синчиклаб назар ташлар-дим. Орқамга ўтирилганини биламан, бир жа-вон китоб турибди. Қўриб ҳайратдан орасидан бир қалин китобни олдим-у, ўтин олиб келган этакка ўраб олдим. Фотима ая бир ҳовуч конфет олиб чиқиб менга берди. Мен ўзимда йўқ хур-санд эдим. Мана ўқийдиган китоб. Лекин қандай қилиб олганимни ўзим билмай қолдим. Китоб-ни уч кунда ўқиб тутатдим. Энди, яна китоб йўқ, Фотима аянинг уйдаги китоблар кўз олдимга

Камтарга камол

Концертлар авжида. Одам-лар янгича қўшиқлар, ялла-лару лапарларга чанқоқ. Труппа таркибиди халқ сев-ган санъаткорлар, соҳир со-зандаю навозандалар, ҳассос раққосалар... Сафар давом этди. Жамғарилган маблаг-ларнинг тағи ҳам кўриниб қолди. Юсуфжон қизиқ айт-ганидек, “кармон”лар ҳам бўм-бўш!

Ҳа, оғир эди. Озиқ-овқат, хомашё етказиб берадиган йўллар поезд изларини га-занда-ўғриллар ағдар-гўндар қилмоқда. М.Қориёқубов труппаси концертлари нафа-қат нафосат кечалари, бал-ки жангчилар ҳузурида, ме-хнаткашлар олдида ташвиқот чиқишлар ҳам қиларди. Ана шундай сафарлардан бирида машхўр Юсуфжон қизиқ би-лан моҳир доирачи Уста Олим уялиб-ийманиб бўлса-да, труппа бошлиғи Қориё-қубов хонасига ташриф бу-юрдилар.

— Қорижон, ҳаёнда бир мири ҳам йўқ, — деди Юсуф-жон қизиқ. — Чойхоначи чойни ҳам насияга бермай-ман, — деб ўлагайлапти. Нақ шафтоли қоқининг ўзи-наси. У ёқда эса олимга ку-тиб ўтирибди. Бу ёғи неча пулдан тушди? Ойлик қани энди?

— Уста Олим ҳам гапга қўшилди:

— Кечирасиз-у, уят бўлса-да, сиз ёқтирган санъаткор-лар бизни вақил қилиб ҳузу-рингизга юбордилар.

Қориёқубов бироз ўйла-ниб қолди. Ҳаёлига бир фикр келди.

— Банкда ҳам пул йўқ эмиш, — деди у. — Поездда олиб келаётган пулни йўлда ўғриллар ўмариб кетибди. Яна бироз сабр қилинлар, пул ҳам, озиқ-овқат ҳам бўлади.

Ана шу сўзларни айтган Муҳиддин Қориёқубов тез қайтаман, — деб ота юрти Марғилонга шошлинч жўнаб кетди. Етиб боргач, бор гапни онасига тўшунтир-ди. Кейин отасидан қолган ҳовлини сотиб, укаларини

Тошкентга, кичик бир ҳовлига ижара-да туриб туринлар, — деб жойлаштирди. Тезликда труппаси томон йўл олди:

— Азизлар, айтма-димми, сабрнинг тағи олтин деб...

Қориёқубов санъ-аткорларга ойлик маошини тарқатиб чиқди. Унинг кай-фияти яхши эди, чунки у труппани сақлаб қолди.

Муҳиддин Қориё-қубов — етук санъ-аткор, йирик жамо-ат арбоби. У Тама-рахоним билан бир-галикда 1925 йили Парижда, Берлинда концерт бериб, ўзбек санъатини хо-риж давлатларида илк бор намойиш этган санъаткорлар.

У биринчи бўлиб “Туркистон халқ ҳофизи” (1936 йилда), Ўзбекистон халқ артисти унвонларини олди. Ўзбек операсига беқир-ёс хизмат кўрсатди.

Машхўр одамлардан ибрат олайлик. Улардан Ватанга, халқга фидойилик, меҳр-оқи-батли бўлишни ўрганадиган. Улуғлар хотирамизда абадий қолсин.

Анвар ИНОКОВ,
Ўзбекистон
Журналистлари ижодий
уюшмаси аъзоси,
меҳнат фахрийси

келарди. Китоб ўғирлаш олатим ўшунда бош-ланганди. Қасрга борсам, бирон-бир китоб ўғир-лаб келардим. Уларни эгалари кўрмаслиги учун томга чиқариб ташлагандим. Куним томда ўтар-ди. Шу зайлда йиллар ўтди. Мактабни тутатиб Тошкентга тиббиёт олийгоҳига ўқишга кирдим. Барибир китоб ўғирлайдиган олатим қолмади. Университет кутубхонасида ёшгина бир қиз ўти-рарди. Бир-икки бортанимдан сўнг таниш бўлиб қолдик. Мен унга ё гўл, ё шоқолад кўтариб бо-рардим. Кутубхонага кириб, моҳирлик билан ки-тобни кийимим ичига яшириб чиқиб кетардим.

У қиз мендан шубҳа ҳам қилмасди. Шу йўл би-лан икки юзу саксон олтига китоб ўғирлаб ке-тибман.

Университетни ҳам тутатдим. Уйлаиб уй-жой-ли бўлдим. Яхши ишга жойлашдим. Уйда бир хонани бўшатиб жамики китобларни жамладим. Ажойиб кутубхона пайдо бўлди. Бу хонани қул-флаб ишга кетардим. Чунки кимдир китобларни ўғирлаб кетишидан қўрқардим. Яқин ўртоқла-рим китобга ўчлигини биларди. Менга китоб соғва қилишарди. Мен эса ёш болага ўхшаб хур-санд бўлардим.

Икки ўғил, бир қизли бўлдим. Фарзандларим ҳам китоб ўқишни яхши кўради. Энди ўз пулим бор. Китобларни сотиб оламан. Лекин кито-бларни кўрсам қандай ўғирлаганимни ўзим билмайман. Ёшим қирқ бешдан ошпятики, ўртоғим Расулдан дарак йўқ. Соғ-омонимкин деб ўйлардим.

Бир кун ишда беморларни қабул қилаёт-гандим. Бир бемор олдимга кирди. Нуқул йўта-лади, аҳволи бир аҳвол, соқол-мўйлови ўсган. Столга ўтирди. Мен исм, фамилиясини сўра-дим:

— Исмингиз?
— Расул, — деди-да, йўталиб олди.
— Фамилиянгиз? — деб сўрадим йўталганига парво қилмай.
— Абдуллаев.
Наҳот, дўстимни топган бўлсам. Ўзи ўшами. Умуман бошқача бўлиб кетган.
— Расул, Бухорога кўчиб кетган Расулми-сан? — дедим жойимдан туриб. У менга қараб ҳайратланиб, йўталиб бошини пастта-баландга қилиб тасдиқлади.
— Мен Шокир ўртоғингман, — деб уни қучоқ-лаб саломлашдим. У ҳам мени кўрганидан ҳай-рон.

У билан анча суҳбат қилдим. Улар Бухорога кетгандан кейин у ерда мактабда яхши ўқимас-дан безори болаларга қўшилиб, кўча боласи бўлиб кетганини айтди. Оиласи бор экан. Бир ўғил, бир қиз. Безори ўртоқлари билан бир бой хонадонга ўғирликка тушганда қўлга тушиб анча йилларга қамалиб кетибди. Қамокда бир дунё касалликлар ортиртганини айтди. Кейин ёшли-гимизда учратган чол ҳақида эслади.

— Нега у чол иккимизни ҳам ўғри бўласанлар деганди. Мана, мен — ўғри, сен — шифокорсан. Чол нега ундай деганди? — деди йўталиб.

— Мен ҳам кўп ўғирлик қилдим, ўртоқ, — де-дим унга.

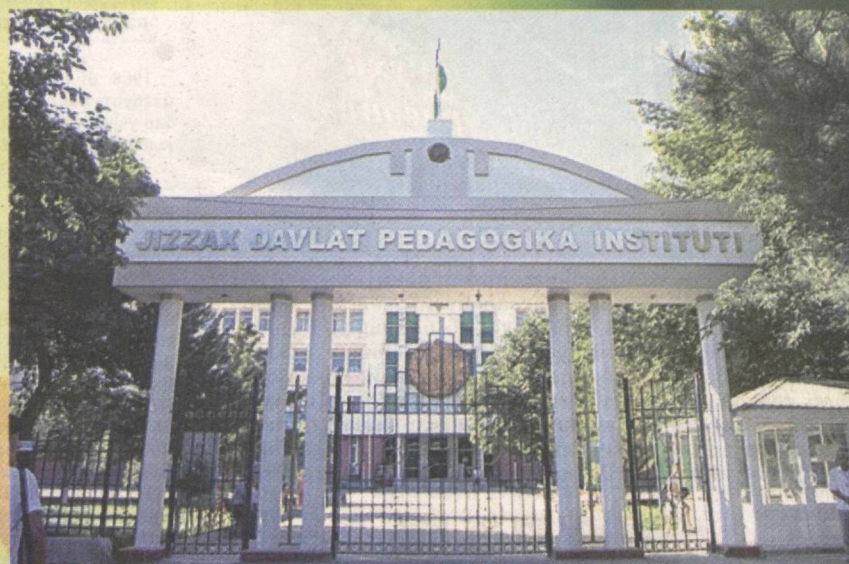
У таажжубланди:
— Қандай қилиб, мана шифокор бўлиб ўти-рибсан-ку? — деди.

— Тўғри, лекин кўп одамларнинг китоблари-ни ўғирлаб кетдим. Викжоним қўйналади. У чол алашмабди иккимиз ҳам ўғри бўлибмиз, — де-дим.

У бироз ўйланди-ю, йўталиб:
— Мени кечир, ўртоқ, деди.
— Нега кечирим сўрайсан? — дедим. У шо-шилганча:
— Ҳозир келаман. Машинани қулфлаш эслан чиқибди, — деди-ю, умуман қайтиб келмади. Шун-дан кейин уни бирон марта кўрмадим.

Муборак ЎСАРОВА,
Термиз академик лицейи ўқувчиси

Жиззах давлат педагогика институтини жамоаси

Она Ватанимиз Ўзбекистон мустақиллик шарофати
билан йилдан-йилга юксалиб,
буюк истиқбол сари дадил одимламоқда.

Эришаётган ютуқларимиз, фаровон турмуш тарзимиз асоси
Бош қомусимиз — Ўзбекистон Республикаси Конституциясидир.

Осуда ҳаёт нашидасини
суриб, юртимизнинг янада
гуллаб-яшнаши йўлида
меҳнат қилаётган
азиз ҳамюртлар!

Барчангизни Ўзбекистон Республикаси
Конституцияси қабул қилинганининг
25 йиллиги билан чин қалбдан
табриклаймиз.

Юртимиздаги тинчлик, ҳаётимиздаги
фаровонлик ҳамisha барқарор бўлсин!

HURRIYAT

Mustaqil gazeta

Муассис: Ўзбекистон
Журналистлари
ижодий уюшмаси

Бош муҳаррир
Ўктам МИРЗАЕРОВ

Газета 2007 йил 3 январда Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва
ахборот агентлигида 0080—рақам билан рўйхатга олинган.
Ҳажми 4 босма табоқ. Бичими — А-2. Баҳоси келишилган нархда
Адади: 2620 Буюртма — V-573 1 2 3 4 5

Таҳририятга келган хатлар доимий эътиборимизда
бўлиб, улар муаллифларга қайтарилмайди.

Телефон: (0-371) 244-32-68, 244-32-88
Тел—факс: (0-371) 244-32-80
Реклама ва маркетинг
бўлими: (0-371) 244-32-91

Топшириш вақти — 20⁰⁰ Топширилди — 18⁰⁰

Индекс: якка
обуначилар ва
ташкilotлар
учун — 233

Манзилимиз: 100129, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.
Elektron manzil: info@uzhurriyat.uz; gazhurriyat@mail.ru

Газета таҳририят компьютер марказида терилди
ва дизайнер Нигора Ташева томонидан саҳифаланди.

Навбатчи: Бекмурод Абдураимов
“O'zbekiston” НМИУ босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.